

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Γιώργος Κορναράκης και Τάσος Καψαλάκης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισηγητής: Θεόδωρος Β. Σταματόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής

Ηράκλειο

Μάιος 2012

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΜΕΡΟΣ Α΄:ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	6
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</i>	6
ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΜΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ.....	6
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ	6
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ.....	6
1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ.....	8
1.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.....	11
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</i>	12
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ.....	12
2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	12
2.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	13
2.3 ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ.....	16
2.4 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	18
2.5 ΕΛΛΕΙΜΜΑ.....	26
2.6 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ (ΔΥΕ).....	27
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο</i>	29
ΜΟΡΦΕΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ	29
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	29
3.2 ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ	30
3.2.1) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ.....	30
3.2.2) ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ.....	31
3.2.3) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	32
3.2.4) ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ	33
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο</i>	34
ΜΕΤΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	34
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	34
4.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	34
4.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (ΔΕΝ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ).....	35

4.4 ΥΨΟΣ ΧΡΕΟΥΣ	36
4.5 ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ.....	37
4.5.1) ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΑΝΑ ΛΗΞΗ.....	37
4.5.2) ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ	38
4.7 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΧΡΕΟΥΣ.....	38
4.7.1) ΜΕΣΗ ΣΤΑΘΜΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΧΡΕΟΥΣ	38
4.7.2) ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΕΤΟΣ....	39
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ.....	40
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο</i>	40
ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΣΤΗΝ Ε.Ε. : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ EUROSTAT	40
5.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ EUROSTAT	40
5.2 ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΕΝΤΟΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	42
5.3 ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	47
5.4 ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	52
5.5 ΚΑΘΑΡΕΣ ΔΑΝΕΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ...54	
5.6 ΠΗΓΕΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	58
5.7 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΕΠ.....	61
5.8 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ	63
5.9 ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να προσεγγίσουμε το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα και την ΕΕ. Η ανάλυση γίνεται σε δυο στάδια : Στο πρώτο γίνεται η θεωρητική προσέγγιση, όπου εμπεριέχει τις βασικές έννοιες των εθνικών λογαριασμών και του χρέους. Στο δεύτερο στάδιο, έχοντας πλέον κατανοήσει το θεωρητικό μέρος, μπαίνουμε στην διαδικασία να αναλύσουμε κάποια στατιστικά στοιχεία σχετικά με το δημόσιο χρέος.

Το θέμα αυτό επιλέχτηκε από μια ομάδα θεμάτων που μας τέθηκαν προς διερεύνηση, διότι το δημόσιο χρέος αποτελεί πάντα ένα ‘φλέγον’ θέμα τόσο σε γνωστικό όσο και σε διερευνητικό επίπεδο. Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι στις μέρες μας γίνεται ολοένα και πιο αναγκαίο να κατανοήσουμε την οικονομική κατάσταση τόσο της χώρας μας όσο και της ΕΕ ώστε να μπορούμε να βγάλουμε τα δικά μας συμπεράσματα.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε στην συγγραφή της εργασίας αφορούσαν στο μεγαλύτερο μέρος την αξιοπιστία στατιστικών στοιχείων που έχουν παραθετηθεί, αλλά προσπαθήσαμε οι πηγές μας να είναι όσο το δυνατό πιο έγκυρες. Είναι εύλογο να υπάρχουν κάποιες αποκλίσεις στα αριθμητικά στοιχεία. Η περιγραφική στατιστική χρησιμοποιήθηκε ως βασική μεθοδολογία. Δεν προχωρήσαμε σε επαγωγική στατιστική για να διερευνήσουμε την αιτιώδη σχέση του δημόσιου χρέους.

Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Σταματόπουλο Β. Θεόδωρο για την ευκαιρία που μας έδωσε να προσεγγίσουμε το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και την πολύτιμη συμβολή και καθοδήγηση καθ’ όλη την διάρκεια της συγγραφής της εργασίας μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική λογιστική δημοσίου χρέους είναι ένα θέμα που μπορεί να εξεταστεί από δυο σκοπιές, την μικροοικονομική που ασχολείται με τις εταιρίες και την μακροοικονομική που περιέχει τους εθνικούς λογαριασμούς τους οποίους θα εξετάσουμε στην παρούσα εργασία. Το ερώτημα που μας απασχολούσε κατά την συγγραφή της εργασίας μας είναι εάν το δημόσιο χρέος είναι βιώσιμο και εάν μπορεί να διατηρηθεί σε φυσιολογικά επίπεδα. Για να απαντήσουμε στον παραπάνω προβληματισμό εξετάσαμε το θέμα και το έχουμε χωρίσει σε δυο μέρη.

Το πρώτο κομμάτι όπου αποτελεί το θεωρητικό μέρος, απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια εισαγωγή στους εθνικούς λογαριασμούς εισοδήματος, το εθνικό προϊόν, την εθνική δαπάνη και το εθνικό εισόδημα. Στο τέλος του κεφαλαίου αναφερόμαστε στην κοινωνική λογιστική. Στο δεύτερο κεφάλαιο ασχολούμαστε με το δημόσιο χρέος. Αναλύουμε την δυναμική του δημοσίου χρέους, καθώς και το πώς έχει διαμορφωθεί. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με αναφορά στο έλλειμμα και στην διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ) αφού είναι αναπόσπαστο κομμάτι του χρέους. Στην βάση των παραπάνω προχωρούμε στις μορφές δανεισμού όπου αποτελεί και το τρίτο κεφάλαιο. Διαχωρίζουμε τον εσωτερικό από εξωτερικό δανεισμό, τον βραχυπρόθεσμο από τον μακροπρόθεσμο δανεισμό καθώς και τον πραγματικό με τον κρυμμένο δανεισμό. Το θεωρητικό μέρος κλείνει με το τέταρτο κεφάλαιο όπου ασχολούμαστε με τα στοιχεία του δημοσίου χρέους όπως επίσης και τους παράγοντες που επηρεάζουν το δημόσιο χρέος. Με την βοήθεια διαγραμμάτων αναλύουμε το ύψος και την σύνθεση του χρέους καθώς και τα χαρακτηριστικά του.

Η εμπειρική διερεύνηση αποτελεί το δεύτερο μέρος της εργασίας μας. Αποτελείται από ένα κεφάλαιο. Έχοντας ολοκληρώσει την προσέγγιση σε θέματα ορισμών και μετρήσεων, προχωράμε στην διερεύνηση του δημοσίου χρέους της Ελλάδας και της Ε.Ε.. Στην αρχή του κεφαλαίου παρατίθεται η μεθοδολογία της Eurostat. Στην συνέχεια αναλύουμε το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα της Ελλάδας με πίνακες των επιτοκίων εντόκων γραμματίων του ελληνικού δημοσίου, του ενοποιημένου χρέους της γενικής κυβέρνησης καθώς επίσης και του ελλείμματος της γενικής και κεντρικής κυβέρνησης. Οι πίνακες των καθαρών δανειακών αναγκών, των πηγών κάλυψης τους και η ανάλυση των μεταβολών του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ μας δίνουν μια ολοκληρωμένη πλέον, εικόνα του δημοσίου χρέους και του ελλείμματος της Ελλάδας. Το πέμπτο κεφάλαιο συνεχίζεται με το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος

της ευρωζώνης. Στο τέλος του κεφαλαίου γίνεται μια σύγκριση του ελλείμματος και του χρέους ανάμεσα στην Ελλάδα, την ΕΕ-27, και την ευρωζώνη.

Για τους παρακάτω πίνακες έχουν συγκεντρωθεί στοιχεία για την περίοδο 1999-2011 και συνοδεύονται από αναλυτικά γραφήματα και από στατιστικά μέτρα συμπίκνωσης δεδομένων.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα που έχουν προέλθει από την διερεύνηση του θέματος.

ΜΕΡΟΣ Α΄:ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΜΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Κάθε χώρα έχει αναπτύξει το δικό της σύστημα λογαριασμών. Ωστόσο λόγω της διαφορετικότητας των χωρών , τα συστήματα αυτά διαφέρουν. Η ανάγκη λοιπόν για συγκρισιμότητα των μεγεθών μεταξύ των χωρών έτεινε την δημιουργία των εθνικών λογαριασμών μέσω του Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ) με την τελευταία τροποποίηση του το 1993 (ΣΕΛ93).

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιούν μια νέα έκδοση του ΣΕΛ93, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών ΕΣΛ95. Το σύστημα αυτό έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέροντας έτσι ένα ενιαίο σύστημα μέτρησης των δημοσιονομικών, νομισματικών και άλλων μεγεθών. Η ΕΕ επιτρέπει στα μέλη της να εφαρμόζουν τα δικά τους παραδοσιακά συστήματα λογαριασμών εντός της χώρας, τις υποχρεώνει όμως να προσαρμόζουν τους λογαριασμούς τους σε ΕΣΛ95 όταν τα δημοσιοποιούν στην ΕΕ.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Οι εθνικοί λογαριασμοί είναι ένα σύστημα λογαριασμών και ισολογισμών που παρέχουν ένα ευρύ και ολοκληρωμένο πλαίσιο για την περιγραφή μιας οικονομίας, είτε είναι περιοχή, είτε χώρα ή μια ομάδα χωρών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) . Για διεθνή σύγκριση, το σύστημα εθνικών λογαριασμών πρέπει να βασίζεται σε κοινές έννοιες, ορισμούς, ταξινομήσεις και λογιστικούς κανόνες, προκειμένου να καταλήξει σε μια συνεπή, αξιόπιστη και συγκρίσιμη ποσοτική περιγραφή μιας οικονομίας. *Eurostat*

Η οικονομική δραστηριότητα βάση των εθνικών λογαριασμών, σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή μπορεί να υπολογιστεί σύμφωνα με :

1. Την συνολική ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος.
2. Το σύνολο των εισοδημάτων των παραγωγών του προϊόντος.
3. Της συνολικής δαπάνης των τελικών αγοραστών του παραγόμενου προϊόντος.

Εάν αναλύσουμε τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι η ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος είναι η ίδια έννοια με το Εθνικό προϊόν, τα εισοδήματα των παραγωγών είναι το Εθνικό Εισόδημα και η δαπάνη των αγοραστών του προϊόντος είναι η Εθνική δαπάνη. Το Εθνικό προϊόν, το Εθνικό Εισόδημα και η Εθνική δαπάνη είναι πάντα ισότιμα. Άρα σύμφωνα με τα παραπάνω διαμορφώνεται η παρακάτω εξίσωση που ονομάζεται θεμελιώδης ταυτότητα των εθνικών λογαριασμών.

συνολική παραγωγή = συνολικό εισόδημα = συνολική δαπάνη

ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

1. Το παραγόμενο προϊόν που χρησιμοποιείται στα ενδιάμεσα στάδια παραγωγής.
2. Τα εισοδήματα που δημιουργούνται από την αγορά μεταχειρισμένων αντικειμένων.
3. Οι δαπάνες που γίνονται για την απόκτηση μεταχειρισμένων αντικειμένων.
4. Τα εισοδήματα που αντλούνται από παράνομες δραστηριότητες.
5. Τα παραγόμενα αγαθά που δεν γίνονται αντικείμενο αγοραπωλησίας

1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

1. ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΕΠ

Το Εθνικό Προϊόν είναι η συνολική ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που παράγεται σε μια χώρα, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αποτελείται από το παραγόμενο εγχώριο προϊόν συν τα εισοδήματα από το εξωτερικό από κατοίκους της χώρας πλην τα εισοδήματα προς το εξωτερικό από κατοίκους της χώρας.

Μέθοδοι υπολογισμού Εθνικού προϊόντος

i. Μέθοδος της τελικής τιμής

Με την μέθοδο αυτή μετράμε την τελική αξία όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράχθηκαν στην χώρα μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με τον όρο τελική τιμή εννοούμε την αξία που αγοράζει ο καταναλωτής ένα έτοιμο προϊόν ή μια υπηρεσία.

Προϊόντα	Ποσότητες (κιλά)	Τιμή (ευρώ)	Τελική τιμή
Ρακί	200	2,50	500
Τυρί	135	7,10	958,5
Γιαούρτι	180	0,90	162
Σύνολο			1.620,5

Όπως παρατηρούμε, για να βρούμε την τελική τιμή του Εθνικού προϊόντος πρέπει ,αρχικά να πολλαπλασιάσουμε τις ποσότητες των προϊόντων προς την τιμή που τα αγοράζει ο καταναλωτής και έπειτα να προσθέσουμε τα γινόμενα.

Στο παράδειγμα μας το Εθνικό προϊόν είναι 1.620,5 ευρώ

ii. Μέθοδος της προστιθέμενης αξίας

Με την μέθοδο αυτή υπολογίζουμε την προστιθέμενη αξία σε κάθε ένα από τα διαφορετικά στάδια παραγωγής μέχρι το προϊόν να είναι έτοιμο προς διάθεση στον

καταναλωτή. Αυτή η μέθοδος είναι χρήσιμη διότι αποφεύγεται η διπλή καταμέτρηση του ημιέτοιμου προϊόντος στην αξία του ετοιμού.

Έστω ένα εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας αγοράζει από τους παραγωγούς βαμβάκι προς 20 ευρώ το κιλό. Αυτή μετατρέπει το βαμβάκι σε κλωστή. Έπειτα πουλά την κλωστή σε μια βιοτεχνία ρούχων προς 26 ευρώ. Η βιοτεχνία χρησιμοποιεί την κλωστή με άλλες ύλες και φτιάχνει ενδύματα όπου τα πωλεί σε κατάστημα ρούχων προς 33 ευρώ που με την σειρά του τα διαθέτει στον καταναλωτή προς 38 ευρώ.

(Για λόγους ευκολίας υποθέτουμε ότι ένα κιλό βαμβάκι χρειάζεται για ένα κουβάρι κλωστή και ένα κουβάρι κλωστή παράγει ένα ένδυμα)

Παρατηρείται ότι τα βαμβάκι περνάει από διάφορα στάδια επεξεργασίας όπου σε κάθε ένα από αυτά προστίθεται και μια επιπλέον αξία μέχρι να φτάσει στον καταναλωτή.

Στάδια Παραγωγής	Τιμή Πώλησης	Τιμή αγοράς	Προστιθέμενη αξία
Παραγωγός	20,00		20,00
Εργοστάσιο. Κλωστοϋφαντ.	26,00	20,00	6,00
Βιοτεχνία Ρούχων	33,00	26,00	7,00
Κατάστημα Ενδυμάτων	38,00	33,00	5,00
Σύνολο			38,00

Άρα ο καταναλωτής θα πληρώσει 38 ευρώ για να αγοράσει το ρούχο.

- iii. Του υπολογισμού του εισοδήματος βάσει της κατανομής αυτού μεταξύ των συντελεστών παραγωγής.

2. ΕΘΝΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

Με τον όρο Εθνική Δαπάνη εννοούμε τις δαπάνες που γίνονται για να παραχθεί το Εθνικό Προϊόν. Με άλλα λόγια είναι οι διάφορες δαπάνες επί του Εθνικού Προϊόντος. Μπορεί να αναλυθεί ως εξής :

- i. Κατανάλωση (C) : είναι το σύνολο των δαπανών των νοικοκυριών για αγορά καταναλωτικών αγαθών (διαρκή και μη) και υπηρεσιών με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες τους.
- ii. Επένδυση (I) : είναι το σύνολο των χρημάτων που δαπανούν οι επιχειρήσεις για την αγορά κεφαλαιουχικών αγαθών. Αναλυτικότερα περιλαμβάνει τις δαπάνες των επιχειρήσεων για αγορά κεφαλαίου όπως επίσης τις μεταβολές στα αποθέματα τους. Επίσης περιέχει τις δαπάνες των νοικοκυριών για την κατασκευή σπιτιών.

- iii. Κρατική δαπάνη (G) : περιλαμβάνει τις δαπάνες που κάνει το δημόσιο για αγορά αγαθών, για κατανάλωση και για επενδύσεις.
- iv. Ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων (NX) : προκύπτει εάν προσθέσουμε την δαπάνη των ξένων νοικοκυριών για αγορά εγχώριων αγαθών ή επενδύσεων και αφαιρέσουμε την δαπάνη των εγχώριων νοικοκυριών για αγορά ξένων αγαθών ή επενδύσεων. Να τονίσουμε ότι εάν μιλάμε για μια κλειστή οικονομία, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι μηδέν.

Οι παραπάνω έννοιες έχουν άμεση σχέση μεταξύ τους αφού αποτελούν όρους της εθνικολογιστικής ταυτότητας :

$Y=C+I+G+(X-M) \Rightarrow$	
$Y = C + I + G + NX$	1.1

Όπου:

- Y : ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ)
- C : ιδιωτική κατανάλωση
- I : (ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις
- G : κρατικές δαπάνες
- NX : (X-M) [αγαθών- υπηρεσιών, εισοδημάτων, μονομερών μεταβιβάσεων]

δηλ NX = Ισοζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων

3. ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (NI)

Εκτός από τις δαπάνες που δημιουργούνται για την παράγωγή προϊόντος έχουμε και το εισόδημα που δημιουργείται από την παράγωγή του προϊόντος. Ως Εθνικό εισόδημα ορίζεται το εισόδημα που δημιουργείται από μόνιμους κατοίκους μιας χώρας σε αντάλλαγμα τις υπηρεσίες που πρόσφεραν για την παραγωγική διαδικασία. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι απαρτίζεται από τους μισθούς, την έγγεια πρόσοδο, τους τόκους και τα κέρδη.

Η συνάρτηση που μας δίνει το Εθνικό Εισόδημα είναι :

$NI = W + P + R + IN + D + T_{\varepsilon}$	1.2
---	------------

Όπου: W : Μισθοί

P : Κέρδη

R : Έγγεια πρόσδοδος

IN : Τόκοι

D : Αποσβέσεις

T_ε : Έμμεσοι φόροι

1.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Η κοινωνική λογιστική είναι ένα είδος λογιστικής που μελετά εάν οι διαδικασίες μιας επιχείρησης έχουν θετική επίδραση στην κοινωνία. Εξετάζει προσεκτικά όλες τις διεργασίες της επιχείρησης και το αντίκτυπο που έχουν στους ανθρώπους και στο περιβάλλον. Η κοινωνική λογιστική δεν ασχολείται με τα περιουσιακά στοιχεία, αλλά εστιάζει στις συμπεριφορές των επιχειρήσεων και στις επιπτώσεις που έχει η συμπεριφορά αυτή στο κοινωνικό σύνολο. Οποιαδήποτε επιχείρηση μπορεί να υποβληθεί σε αυτόν τον τύπο αξιολόγησης, ανεξάρτητα από το μέγεθός της.

Το είδος αυτής της λογιστικής αποτελεί ένα νέο κλάδο που εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια. Η ανάπτυξη της λογιστικής πειθαρχίας οφείλεται στις πιέσεις του περιβαλλοντικού κινήματος προς στις μεγάλες εταιρίες. Επίσης, προέρχεται από την απαίτηση των κυβερνήσεων και του κόσμου, ώστε οι επιχειρήσεις να είναι διαφανέστερες σχετικά με τις δραστηριότητες και τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους.

Η κοινωνική λογιστική προσπαθεί να εξοικονομήσει ένα ποσό για την κοινωνία και το περιβάλλον ανεξάρτητα από τα κόστη και τα κέρδη των εργασιών μιας επιχείρησης. Μια επιχείρηση μπορεί να μετρήσει τον αντίκτυπο των εκπομπών ρύπων σε μια περιβάλλουσα περιοχή. Επιπλέον, μπορεί να μετρήσει τον αντίκτυπο της κοινοτικής συμμετοχής και των φιλανθρωπικών συνεισφορών της στην πόλη όπου εδρεύει. Θα μπορούσε να μετρήσει την αποτελεσματικότητα του προγράμματος προσλήψεων και εάν το πρόγραμμα επηρεάζει το ποσοστό ανεργίας της περιοχής.

Η κοινωνική λογιστική είναι μια διαδικασία που οποιοδήποτε είδος οντότητας μπορεί να εκτελέσει, όχι μόνο επιχειρήσεις που στρέφονται στην αύξηση και την αποδοτικότητα. Αυτό περιλαμβάνει τις κυβερνητικές αντιπροσωπείες, μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, και τις φιλανθρωπικές οργανώσεις. Στην ουσία, η κοινωνική λογιστική απαιτεί να υποβάλουν οι οργανώσεις πρακτικές θέσεις που συμβάλλουν στην βιωσιμότητα του πλανήτη και στη συνολική ευημερία της ανθρωπότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το δημόσιο χρέος ορίζεται ως η ονομαστική αξία του συνόλου των ακαθάριστων υποχρεώσεων της γενικής κυβέρνησης, στο τέλος του έτους(εξαιρούνται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που βρίσκονται στην κατοχή της γενικής κυβέρνησης).

Το δημόσιο χρέος στην πραγματικότητα είναι η επέκταση των προσωπικών χρεών, δεδομένου ότι τα άτομα αποτελούν την ροή εσόδων για την κυβέρνηση. Το δημόσιο χρέος συσσωρεύεται με τον καιρό, όταν η κυβέρνηση ξοδεύει περισσότερα χρήματα από ό, τι εισπράττει σε φορολογία.

Το δημόσιο χρέος κατέχεται από οποιοδήποτε διοικητικό επίπεδο (κεντρική κυβέρνηση, ομοσπονδιακή κυβέρνηση, δημοτική η τοπική). Οι κυβερνήσεις για να καλύψουν το ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα (η διαφορά μεταξύ των εσόδων και των δαπανών της κυβέρνησης) δανείζονται από την έκδοση κινητών αξιών, κρατικά χρεόγραφα και γραμμάτια. Οι χώρες που είναι φερέγγυες δανείζονται από υπερεθνικά όργανα.

Όπως με όλα τα χρέη, έτσι και στο δημόσιο χρέος που προκαθορίζεται μπορεί να αθετηθεί. Στην περίπτωση των εθνών που αθετούν το χρέος τους, τα πράγματα γίνονται περίπλοκα. Οι υπερεθνικές οργανώσεις, και κυρίως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έχουν μεγάλη δύναμη που τους χορήγησε η διεθνής κοινότητα για να εξασφαλίσουν ότι τα έθνη δεν θα αθετήσουν το χρέος τους, και για να πάρουν τον έλεγχο διάφορων οικονομικών ζητημάτων.

2.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

1) ΚΑΘΑΡΟ ΚΑΙ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το ακαθάριστο χρέος περιλαμβάνει το σύνολο των υποχρεώσεων του δημοσίου. Η έννοια του είναι βασική γιατί σχετίζεται άμεσα με το ύψος των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (κυρίως χρεολύσια και τόκοι), οι οποίες αποτελούν μια από τις βασικότερες πτυχές του προβλήματος του δημόσιου χρέους.

Το καθαρό χρέος προκύπτει από την αφαίρεση των διαθεσίμων, των ρευστών και καταθέσεων όψεως - προθεσμίας, των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών από το ακαθάριστο χρέος.

2) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

Ανάλογα με την προέλευση του, το δημόσιο χρέος διακρίνεται σε εσωτερικό, έναντι δανειστών στο εσωτερικό της χώρας και εξωτερικό, οφειλόμενο σε ξένους δανειστές.

Το εξωτερικό χρέος είναι το συνολικό χρέος μιας χώρας που οφείλεται σε ξένους πιστωτές. Οι οφειλέτες μπορεί να είναι η κυβέρνηση, επιχειρήσεις ή νοικοκυριά. Επίσης περιλαμβάνει χρήματα που οφείλονται σε ιδιωτικές τράπεζες, άλλες κυβερνήσεις, ή τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και Παγκόσμια Τράπεζα. Πολλές χώρες έχουν υψηλό εξωτερικό χρέος, με τις Ηνωμένες Πολιτείες συνήθως στην κορυφή της λίστας, ωστόσο οι χώρες με ισχυρή οικονομία μπορούν να διαχειριστούν το χρέος χωρίς να συντρέξει κανένας κίνδυνος. Σε αντίθεση, τα έθνη που έχουν αδύναμη οικονομία δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που δημιουργούνται από το ύψος του χρέους θέτοντας σε κίνδυνο την οικονομία τους.

Συνήθως, το ξένο χρέος είναι υπό μορφή συναλλάγματος. Όλα τα ποσά που καταβάλλονται για τον τόκο, τις αμοιβές και άλλες δαπάνες που αφορούν το χρέος είναι επίσης σε αυτό το νόμισμα. Για τις χώρες με τα ισχυρά νομίσματα, αυτό δεν δημιουργεί σημαντική απειλή δεδομένου ότι θα είναι σε θέση να εξάγουν επιτυχώς αγαθά και υπηρεσίες ούτως ώστε να κερδηθούν τα χρήματα που απαιτούνται για να ξεπληρώσει το χρέος.

Ωστόσο μερικά κράτη έχουν αδύναμη οικονομία, που συνοδεύεται συχνά από μια πτώση στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το χρέος να θεωρείται μη βιώσιμο, αφού δεν μπορούν να παρέχουν αρκετά αγαθά και υπηρεσίες για να καρπωθούν τα κεφάλαια που χρειάζονται για να εξοφλήσουν το χρέος.

Η αύξηση στο εξωτερικό χρέος προκαλεί ανησυχία σε μερικές χώρες. Μερικά έθνη έχουν τόσο υψηλά ποσοστά χρέους, όπου είναι αναγκαία η διαπραγμάτευση πτώχευσης και χρέους για να αντιμετωπίσει το ζήτημα που δεν μπορεί να ξεπληρώσει το χρέος υπό τους καθιερωμένους όρους. Το μεγάλο εξωτερικό χρέος για μερικές χώρες θεωρείται ότι είναι ένας παράγοντας που συμβάλλει στην οικονομική κρίση που άρχισε στις αρχές του 2000 σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ελλάδα.

Οι κυβερνήσεις παρακολουθούν το ξένο χρέος τους και εντεταλμένα όργανα τους παρακολουθούν με προσοχή το συνήθως γνωστό χρέος άλλων εθνών. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να είναι σημαντικές κατά την απόφαση σχετικά με τη συμμετοχή στο δανεισμό, τις εμπορικές συμφωνίες, τα προγράμματα παραγραφής χρέους, και άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Το εσωτερικό χρέος είναι μια κατηγορία εθνικού χρέους που έχει να κάνει με τα χρήματα που οφείλονται από την κυβέρνηση στους δανειστές που εδρεύουν στην ίδια χώρα. Το χρέος περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις της εθνικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων που δανείζονται για την εκτύπωση πρόσθετου νομίσματος. Ενώ πολλά έθνη έχουν κάποιο εσωτερικό χρέος, γίνεται προσπάθεια να εξισορροπήσουν αυτό το τμήμα του συνολικού χρέους με τις υποχρεώσεις που οφείλονται στους δανειστές έξω από τη χώρα.

Υπάρχουν οφέλη για το εσωτερικό χρέος από την έκδοση περισσότερου νομίσματος για την κυβέρνηση. Λαμβάνοντας υπόψη βασικές θεωρίες της μακροοικονομίας, που συμβαδίζουν με αυτήν την στρατηγική μπορεί να επιτρέψει στην κυβέρνηση τουλάχιστον να αποφύγει μερικώς την αύξηση στον πληθωρισμό που είναι πιθανό να συμβεί όταν τυπώνεται περισσότερο χρήμα και αποδεσμεύεται στην κυκλοφορία. Επιπλέον, το εσωτερικό χρέος που υφίσταται δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί για την αγορά των αγαθών και των υπηρεσιών. Μια στρατηγική είναι να δανειστούν χρήματα από ιδιώτες δανειστές και να το χρησιμοποιήσουν ως μέσο για τη δημιουργία κινητών αξιών που μπορούν στη συνέχεια να αγοραστούν από επενδυτές. Η κυβέρνηση είναι έπειτα ικανή να παράγει τα κεφάλαια από τις αγορές με σκοπό να εξαλείψει με την πάροδο του χρόνου το χρέος, χρησιμοποιώντας αυτήν την διαδικασία θα επιτρέψει στους επενδυτές να τονώσουν την οικονομία.

Ενώ υπάρχουν θετικές πτυχές της μεταφοράς ενός ορισμένου ποσού εσωτερικού χρέους, τα έθνη τείνουν να ελέγξουν τη δραστηριότητα αυτή με προσοχή. Εάν αυξηθεί το χρέος πέρα από ένα ορισμένο σημείο, λαμβάνουν συνήθως μέτρα για να αποκαταστήσουν την ισορροπία μεταξύ του εξωτερικού και εσωτερικού χρέους, συνήθως αυτό πραγματοποιείται με την τακτοποίηση των υποχρεώσεων και τη

μείωση του γενικού χρέους της χώρας. Κάτι τέτοιο τελικά βοηθά στο να διατηρηθεί η οικονομία σταθερή, ενώ επίσης προστατεύει την αξία του νομίσματος της χώρας στην ελεύθερη αγορά.

3) ΑΠΕΧΘΕΣ ΧΡΕΟΣ

Σύμφωνα με τον Καθηγητή Sack, (1927) ο οποίος διατύπωσε για πρώτη φορά την έννοια του απεχθούς χρέους στο Παρίσι, για να ορίσουμε ένα χρέος ως απεχθές πρέπει να υπάρχουν τρεις προϋποθέσεις:

1. Τα δάνεια να συμφωνήθηκαν χωρίς τη συγκατάθεση των πολιτών.
2. Τα ποσά που εισέρευσαν από τα δάνεια να σπαταλήθηκαν με τρόπο που αντιβαίνει στα συμφέροντα και τις ανάγκες του έθνους.
3. Ο πιστωτής να ήταν ενήμερος γι' αυτή την κατάσταση.

Απεχθές χρέος είναι μια θεωρία στο διεθνές δίκαιο, σύμφωνα με την οποία ορίζεται ότι είναι το χρέος που συνάπτει ένα δικτατορικό καθεστώς, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το πραγματικό συμφέρον του λαού. Το καθεστώς που δημιούργησε το χρέος έχει την αποκλειστική ευθύνη για την αποπληρωμή του. Δηλαδή, αν αυτό χάσει την εξουσία το χρέος ακυρώνεται αυτόματα και το εκάστοτε καθεστώς που ακολουθεί δεν οφείλει να το πληρώσει.

Στο διεθνές δίκαιο το απεχθές χρέος αποτελεί εξαίρεση από τον γενικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο, οι υποχρεώσεις ενός κράτους έχουν ισχύ και μετά την αλλαγή του καθεστώτος. Σε αντίθεση, στο απεχθές χρέος οι δανειστές μπορούν να έχουν απαιτήσεις μόνο από τα πρόσωπα που είχαν εξουσία στη κυβέρνηση του διδακτορικού καθεστώτος.

Σήμερα το πεδίο εφαρμογής του απεχθούς χρέους έχει διευρυνθεί σε σχέση με την διατύπωση που είχε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Αρκετοί νομικοί υποστηρίζουν ότι αν συντεθεί χρέος ενάντια στα συμφέροντα του λαού και χωρίς σεβασμό στους δημοκρατικούς κανόνες τότε μπορεί να χαρακτηριστεί ως απεχθές.

Ο διακανονισμός για την τακτοποίηση του απεχθούς χρέους πραγματοποιείται από τις χώρες που αφορά. Αυτό γίνεται επειδή δεν υπάρχει κάποιο διεθνές σύστημα ώστε να διεκπεραιώνει αυτά τα θέματα. Όμως, σε περίπτωση που συμφωνήσουν οι χώρες μπορεί να παρέμβει ο ΟΗΕ και να τις βοηθήσει στις διαπραγματεύσεις.

4) ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ, ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΜΟ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΧΡΕΟΣ

Η συγκεκριμένη διάκριση αναφέρεται στην διάρκεια αποπληρωμής του χρέους. Οι χώρες ανάλογα με τις δανειακές ανάγκες που έχουν και τους καλύτερους όρους που επιδιώκουν να επιτύχουν επιλέγουν τον κατάλληλο για αυτές χρόνο δανεισμού, ούτως ώστε να μπορέσουν να το αποπληρώσουν εμπρόθεσμα. Έτσι, δημιουργείται το βραχυπρόθεσμο και το μεσομακροπρόθεσμο χρέος. Περισσότερη αναφορά στην διάκριση αυτή γίνεται στο παρακάτω κεφάλαιο στις μορφές δανεισμού.

2.3 ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την συνθήκη του MΜaastricht, ορίζει δυο δημοσιονομικούς στόχους:

- ο λόγος του καθαρού ελλείμματος ως προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).
- ο λόγος του δημοσίου χρέους ως προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Όπως έχουμε προαναφέρει, το δημόσιο χρέος και η μεταβολή του, συμπίπτει με το έλλειμμα. Πρακτικά όμως η μεταβολή του χρέους προέρχεται από τέσσερις παράγοντες:

- Πρώτον, το καθαρό έλλειμμα (B9).
- Δεύτερον, τις υπόλοιπες δανειακές ανάγκες (εάν υπάρχουν) που προκύπτουν από χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και δεν εμφανίζονται στο καθαρό έλλειμμα (F).
- Τρίτον, τις αυτόνομες μεταβολές.
- Τέταρτον, τις στατιστικές διαφορές.

Οι μεταβολές του χρέους που δεν οφείλονται στο έλλειμμα, ονομάζονται προσαρμογές ελλείμματος – χρέους (ΠΕΧ) (stock-flow adjustments). Μερικοί το διατυπώνουν και ως “προσαρμογές ελλείμματος – μεταβολής χρέους”. Οι προσαρμογές ελλείμματος – χρέους έχουν μεγάλη σημασία διότι:

- Επηρεάζουν άμεσα την διαμόρφωση τόσο του ύψους του χρέους όσο και της δυναμικής του.
- Ασκούν οικονομική πολιτική στο μεγαλύτερο μέρος των παραγόντων που περιλαμβάνουν.
- Λόγο της παραπλήσιας εννοίας μεταξύ ελλείμματος και ελλείμματος – χρέους, δημιουργείται πολιτικό κίνητρο ώστε να εξαλείφονται λογαριασμοί - συναλλαγές από το έλλειμμα και να εμφανίζονται στο χρέος.

Το έλλειμμα είναι κομμάτι των δαπανών που χρηματοδοτούνται από δανεισμό. Συνεπώς το έλλειμμα είναι δαπάνη που δεν χρηματοδοτείται από χρηματοπιστωτικές συναλλαγές. Μέσα στις μεταβολές του χρέους εμπεριέχονται οι αυξομειώσεις του εκδοθέντος χρέους καθώς και ανατιμήσεις του χρέους που έχει εκδοθεί σε συνάλλαγμα λόγω της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι προσαρμογές ελλείμματος - χρέους (ΠΕΧ) κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες :

1) Τη διαφορά μεταξύ ταμιακής (cash) και εθνικολογιστικής (accrual) βάσης.

Ο υπολογισμός του ελλείμματος γίνεται με την δημιουργία της συναλλαγής (την ίδια στιγμή), ενώ το χρέος είναι ταμιακό μέγεθος. Δηλαδή όταν γίνεται μια συναλλαγή επηρεάζεται μόνο το έλλειμμα ενώ το χρέος θα επηρεαστεί με την ταμιακή κίνηση της συναλλαγής.

2) Τη διαφορά μεταξύ ακαθάριστης και καθαρής αξίας των χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων.

Το έλλειμμα αφορά καθарές αξίες ενώ το χρέος βασίζεται σε ακαθάριστες αξίες με αποτέλεσμα εάν για παράδειγμα το δημόσιο πουλήσει μετοχές θα επηρεαστεί μόνο το χρέος (αρνητικά).

3) Τις επιπτώσεις από την ανατίμηση ή την υποτίμηση των αποθεματικών μεγεθών και διαφόρων στατιστικών διαφορών.

Αυτό μπορεί να γίνει λόγω συναλλαγματικής ισοτιμίας για χρέος σε συνάλλαγμα ή λόγω εξόφλησης του χρέους σε διαφορετικές υπέρ ή υπό το άρτιο. Επίσης μπορεί να μεταβληθεί λόγω διαφορών μεταξύ δεδουλευμένων και πληρωθέντων τόκων ή από τις διαφορές αποπληρωμών χρέους από την ονομαστική τους αξία.

2.4 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Εξίσωση δημοσίου χρέους:

$B_1 = B_0 + D_1 + F_1$	2.1
<p>Διαιρώντας όλους τους όρους με το ονομαστικό ΑΕΠ = $Y_1 = (1 + y)Y_0 \Rightarrow$</p> $\frac{B_1}{(1+y)Y_0} = \frac{B_0 + D_1 + F_1}{(1+y)Y_0} \Rightarrow$ $b_1 = \frac{1}{1+y} b_0 + d_1 + f_1$ <p>Εάν τώρα αφαιρέσουμε τον όρο b_0 και από τα δυο μέλη της παραπάνω εξίσωσης έχουμε την μεταβολή του δημοσίου χρέους $\Rightarrow$</p>	
$\Delta b = -\frac{y}{1+y} b_0 + d_1 + f_1$	2.2

Όπου: B = Δημόσιο χρέος

D = Έλλειμμα (έλλειμμα με θετικό πρόσημο, πλεόνασμα με αρνητικό)

F = Προσαρμογές ελλείμματος - χρέους (επηρεάζουν το χρέος, όχι το έλλειμμα)

y = ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ

b, d, f = αντίστοιχα μεγέθη ως ποσοστά του ΑΕΠ

Ο όρος Δb δείχνει την μεταβολή του χρέους που οφείλεται στην μεταβολή του ονομαστικού ΑΕΠ. Το αρνητικό πρόσημο που υπάρχει στον αριστερό όρο αποδεικνύει ότι θετικές τιμές της μεταβολής του ονομαστικού ΑΕΠ, μειώνουν τον λόγο του χρέους.

Από προηγούμενη σχέση προκύπτει, ότι η συνθήκη για τη σταθεροποίηση του λόγου του χρέους (Δb), είναι το έλλειμμα d να ανέρχεται σε:

$$d_1 = \frac{y}{1+y} b_0 - f_1$$

Προχωρώντας ένα βήμα στη διεύρυνση της σχέσης του ελλείματος με τη μεταβολή του χρέους, ορίζουμε το έλλειμμα D ως το άθροισμα του πρωτογενούς ελλείματος Π και των δαπανών για τόκους I , όπου $I_1 = iB_0$ και i υποδηλώνει το εξωγενώς οριζόμενο μέσο επιτόκιο. Στην περίπτωση αυτή, η σχέση 1 μετατρέπεται σε:

$$b_1 = \frac{1+i}{1+y} b_0 + \pi_1 + f_1$$

Όπου π : πρωτογενές έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού του λόγου του χρέους προς το ποσοστό του ΑΕΠ.

1) Ο περιορισμός του κρατικού προϋπολογισμού σε σχέση με το ΑΕΠ

Σύμφωνα με τους Καθηγητές Blanchard, Amighini, Giavazzi (2010) το δημόσιο χρέος μπορεί να υπολογιστεί από την παρακάτω συνάρτηση:

$B_t = (1 + r)B_{t-1} + G_t - T_t$	2.3
$B_t - B_{t-1} = rB_{t-1} + (G - T)_t \Rightarrow$ $B_t = (1 + r)B_{t-1} + (G - T)_t \Rightarrow$ $\left(\frac{B}{Y}\right)_t = (1 + r) \left(\frac{B_{t-1}}{Y_t}\right) \left(\frac{Y_{t-1}}{Y_t}\right) \left(\frac{G-T}{Y}\right)_t \Rightarrow$ $\left(\frac{B}{Y}\right)_t = (1 + r) \left(\frac{B}{Y}\right)_{t-1} \left(\frac{Y_{t-1}}{Y_t}\right) + \left(\frac{G - T}{Y}\right)_t$ <p style="text-align: center;">αντικαθιστώντας: $\frac{Y_{t-1}}{Y_t} = \frac{1}{1+g} \Rightarrow$</p> $\left(\frac{B}{Y}\right)_t = \left(\frac{1+r}{1+g}\right) \left(\frac{B}{Y}\right)_{t-1} + \left(\frac{G-T}{Y}\right)_t \Rightarrow$ <p style="text-align: center;">απλοποιώντας το κλάσμα $\frac{1+r}{1+g}$ με $\pm 1 \Rightarrow$</p> $\frac{1 + r - 1 - g}{1 + g} = 1 + \frac{r - g}{1 + g}$ <p style="text-align: center;">αν g πολύ μικρός αριθμός $\Rightarrow$</p> $\frac{1+r}{1+g} = 1+r-g$	
$\frac{B_t}{Y_t} = (1 + r - g) \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} + \frac{G_t - T_t}{Y_t}$	2.4

Θέλουμε να μελετήσουμε την εξέλιξη του δείκτη του χρέους λαμβάνοντας υπόψη όλες τις άλλες μεταβλητές.

Όπου Y_t είναι ο δείκτης του χρέους, η παράμετρος β είναι $1 - r - g$ και της εξωγενούς μεταβλητής A είναι $(G_t - T_t) / Y_t$.

Υποθέτουμε ότι η κυβέρνηση έχει πρωτογενές έλλειμμα (ή πλεόνασμα) σε σχέση με το ΑΕΠ, που παραμένει σταθερό στο χρόνο, δηλαδή ο λόγος $(G_t - T_t) / Y_t$ παραμένει σταθερός όπως επίσης ότι r και g είναι σταθερά.

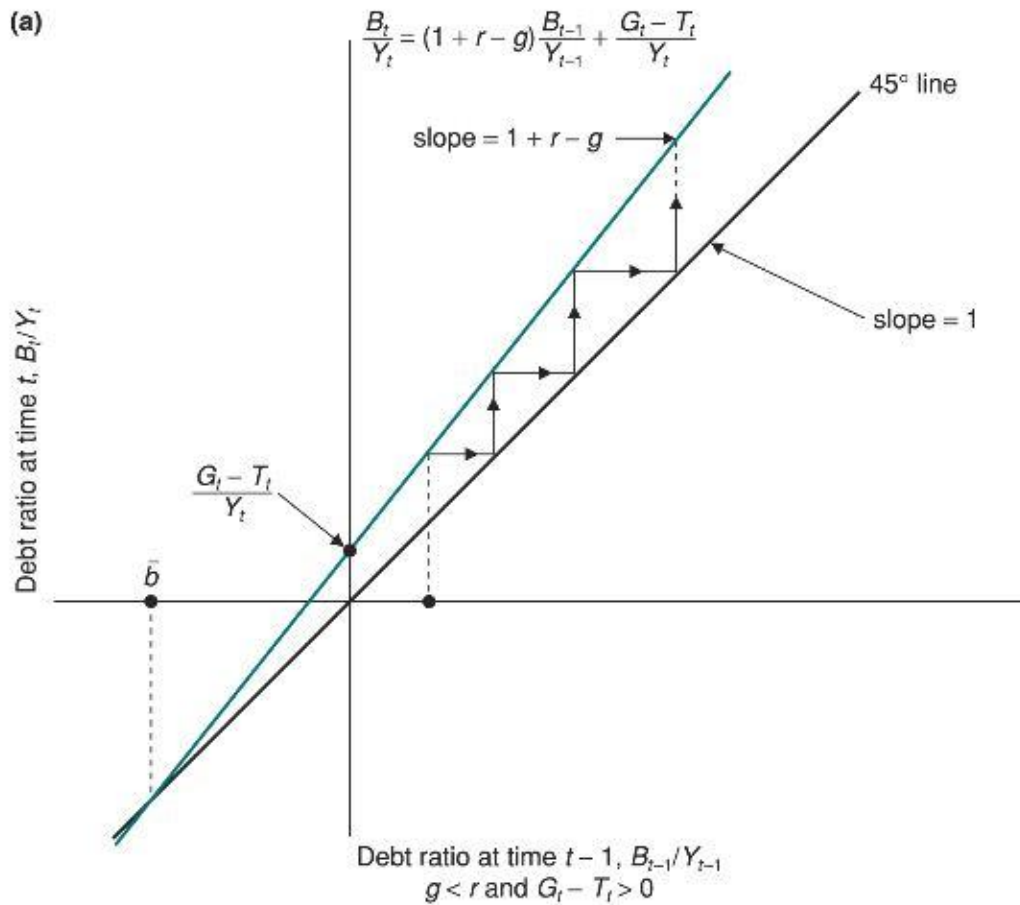
Η εξίσωση 2.4 μπορεί να γραφτεί :

$$\frac{B_t}{Y_t} - \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} = (r - g) \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} + \frac{G_t - T_t}{Y_t}$$

Η εξίσωση αυτή μας λέει ότι η αλλαγή του δείκτη του χρέους είναι ίση με το άθροισμα των δύο όρων:

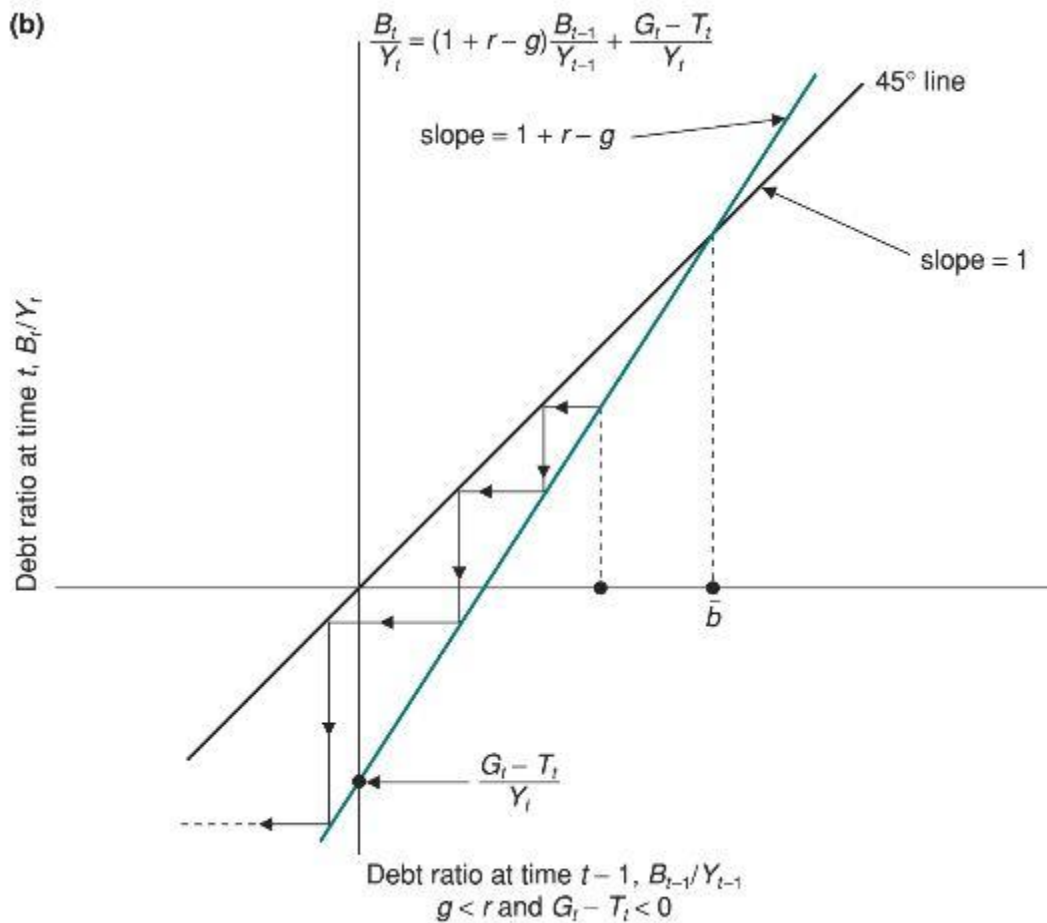
- Η πρώτη είναι η διαφορά μεταξύ του πραγματικού επιτοκίου και του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, επί του δείκτη του χρέους στο τέλος της προηγούμενης περιόδου.
- Ο δεύτερος όρος είναι η αναλογία του πρωτογενούς ελλείμματος προς το ΑΕΠ.

2) Ο δείκτης του χρέους σε μακροπρόθεσμη βάση

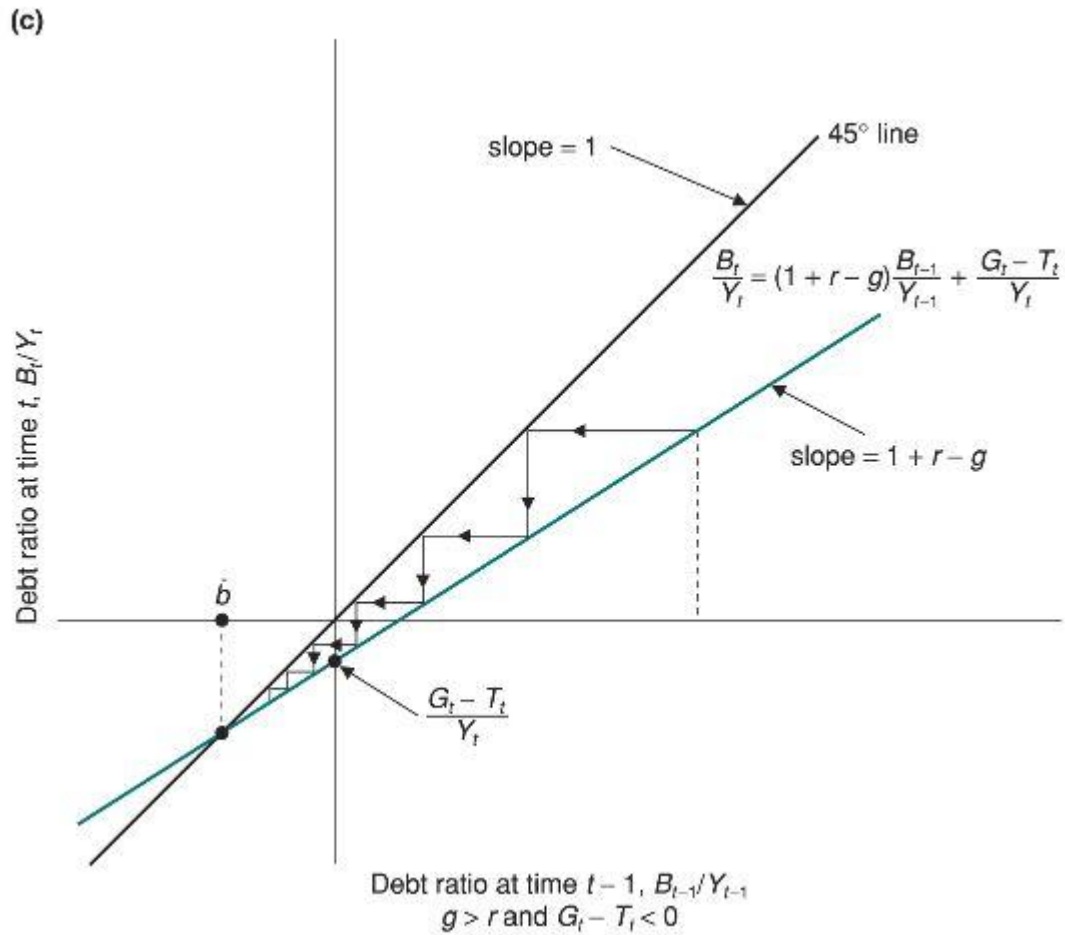

Η δυναμική του χρέους προς το ΑΕΠ μακροπρόθεσμα Αν $g < r$, και αν η χώρα έχει παρελθόν και το χρέος έχει συσσωρευμένα πρωτογενή ελλείμματα ($G_t - T_t > 0$), τότε ο δείκτης χρέους αυξάνεται.

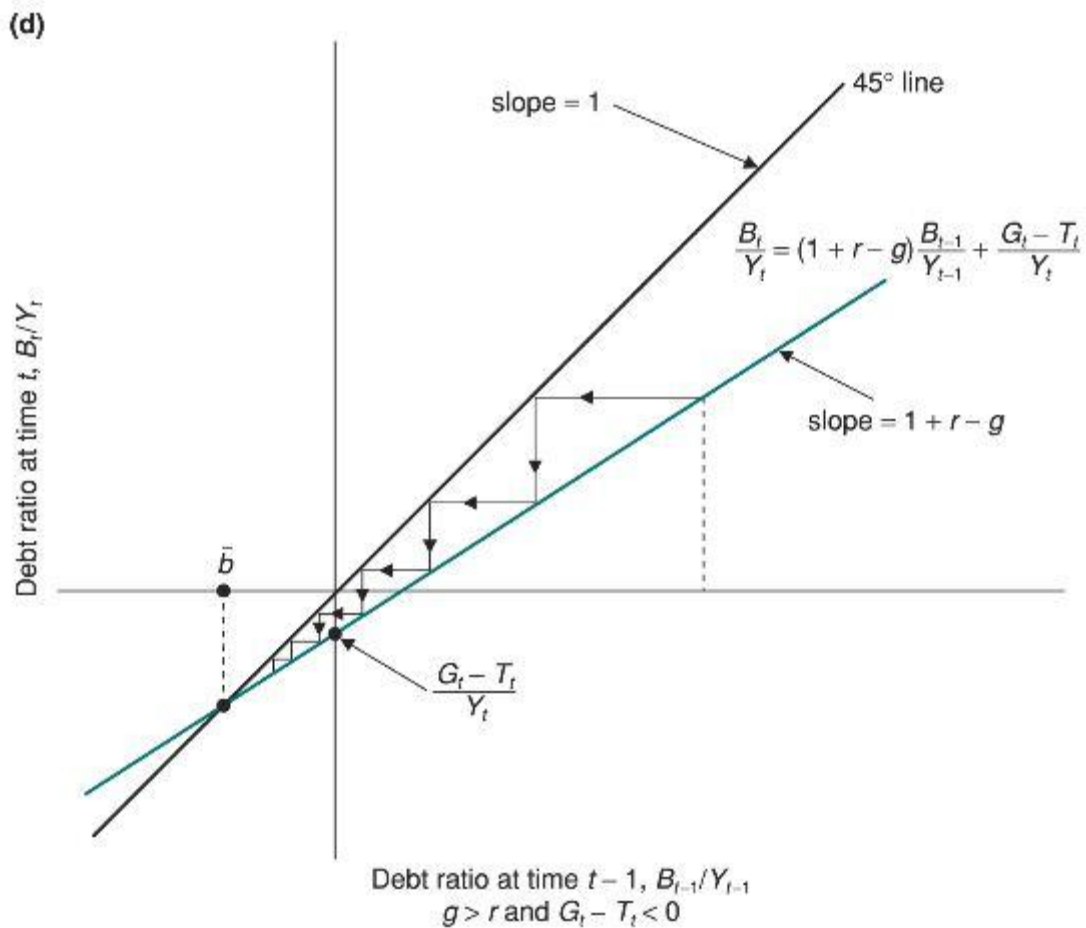

Η δυναμική του χρέους προς το ΑΕΠ μακροπρόθεσμα Ακόμη και αν $g < r$, και αν το αρχικό χρέος είναι θετικό, ο δείκτης του χρέους μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, εάν η κυβέρνηση λειτουργεί «επαρκή» τα πρωτογενή πλεονάσματα ($G_t - T_t < 0$).

Η δυναμική του χρέους προς το ΑΕΠ μακροπρόθεσμα Αν $g > r$, ο δείκτης του χρέους συγκλίνει στο επίπεδο ισορροπίας, παρά την παρουσία των πρωτογενών ελλειμμάτων ($G_t - T_t > 0$).

Η δυναμική του χρέους προς το ΑΕΠ μακροπρόθεσμα Αν $g > r$ και η κυβέρνηση έχει πρωτογενή πλεονάσματα ($G_t - T_t < 0$), τότε ο δείκτης χρέους συγκλίνει πάντοτε στο επίπεδο ισορροπίας της.

2.5 ΕΛΛΕΙΜΜΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Η έννοια του ελλείμματος προκύπτει ως το αποτέλεσμα των εσόδων και των δαπανών. Όταν οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα έχουμε έλλειμμα και όταν συμβαίνει το αντίστροφο έχουμε πλεόνασμα. Γενικότερα, τη διαφορά δαπανών – εσόδων την αποκαλούμε ισοζύγιο και μπορεί να είναι θετικό (πλεόνασμα) ή αρνητικό (έλλειμμα).

Το δημόσιο έλλειμμα έχει τρεις βασικές έννοιες:

$$\begin{aligned} \text{Σύνολο εσόδων} - \text{Σύνολο δαπανών} &= \text{Ακαθάριστο αποτέλεσμα} \\ &+ \text{Χρεολύσια} &&= \text{Καθαρό αποτέλεσμα} \\ &+ \text{Τόκοι} &&= \text{Πρωτογενές αποτέλεσμα} \end{aligned}$$

Το ακαθάριστο αποτέλεσμα δείχνει τις ανάγκες απορρόφησης χρηματικών πόρων του δημοσίου από την οικονομία και προκύπτει από την ανάγκη για πληρωμές όλων των ειδών των δαπανών, που δεν καλύπτεται από τη φορολογία ή τις άλλες πηγές εισόδων, αλλά από δανεισμό.

Το καθαρό αποτέλεσμα εκφράζει τις απαιτήσεις του δημοσίου για νέους χρηματικούς πόρους κατά την διαχειριστική περίοδο, περάν των ποσών που δανείζεται για να εξοφλήσει παλαιότερες υποχρεώσεις (δηλαδή, τα χρεολύσια).

Το πρωτογενές πλεόνασμα εκφράζει την απορρόφηση πραγματικών πόρων της οικονομίας από το δημόσιο, τους οποίους είτε δαπανά άμεσα, είτε τους αναδιανέμει στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι το πρωτογενές πλεόνασμα δείχνει το βαθμό που ο δημόσιος τομέας δρα επεκτατικά ή όχι στην οικονομία.

Μια διάκριση που πρέπει να κάνουμε είναι μεταξύ ελλείμματος και χρέους. Το χρέος σε μια δεδομένη στιγμή είναι το άθροισμα των συσσωρευμένων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού των παρελθόντων ετών. Επομένως, σε μια χρονιά που έχουμε έλλειμμα το χρέος αυξάνει και σε μια χρονιά με πλεόνασμα το χρέος μειώνεται. Στη γλώσσα των οικονομολόγων, το έλλειμμα είναι «μεταβλητή ροής», ενώ το χρέος

είναι «μεταβλητή αποθέματος», πράγμα που σημαίνει ότι το έλλειμμα αναφέρεται σε μια χρονική περίοδο, ενώ το χρέος σε μια χρονική στιγμή.

2.6 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ (ΔΥΕ).

Τα κράτη μέλη της ΕΕ για να διατηρήσουν την οικονομική τους ευημερία θα πρέπει να «κρατούν» το δημοσιονομικό τους έλλειμμα σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό εξαρτάται από δυο παράγοντες σύμφωνα με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Αφενός θα πρέπει το έλλειμμα να μην υπερβεί το 3% στο ΑΕΠ και αφετέρου το ποσοστό του χρέους να μην ξεπεράσει το 60% του ΑΕΠ.

Η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος ενεργοποιείται από την ΕΕ όταν ένα από τα κράτη της υπερβεί το ανώτατο όριο ελλείμματος. Στόχος της ΔΥΕ είναι παρακινήσει τα κράτη που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα να λάβουν τα διορθωτικά μέτρα για να επανέλθουν πάλι στα φυσιολογικά επίπεδα .

Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ) θεσπίστηκε στη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 και εφαρμόζεται από το 1994, με την έναρξη του δεύτερου σταδίου για την υλοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, μετά την έκδοση παράγωγης νομοθεσίας (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3605/93 του Συμβουλίου). Τα διάφορα στάδια της διαδικασίας αυτής καθώς και τα ποσοτικά κριτήρια στα οποία στηρίζεται περιγράφονται στο άρθρο 104 (πρώην άρθρο 104γ) της συνθήκης καθώς και στο πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος που προσαρτάται στη συνθήκη

Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος διευκρινίστηκε και ενισχύθηκε το 1997 με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος , τον ένα από τους δύο κανονισμούς οι οποίοι, σε συνδυασμό με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1997, συνιστούν το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Η ΔΥΕ και το ΣΣΑ διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στη βελτίωση των δημοσιονομικών θέσεων των κρατών μελών της ΕΕ και αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για το συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών στην ΕΕ και στην ΟΝΕ.

Για να εντοπίσει το υπερβολικό έλλειμμα η ΔΥΕ αφού έχει μελετήσει την έκθεση που υποβάλλουν τα κράτη στην Επιτροπή για τα δημόσια οικονομικά τους, δημιουργεί ένα χρονοδιάγραμμα και αποστέλλει στο Συμβούλιο. Εάν το συμβούλιο αποφασίσει ότι το έλλειμμα είναι εκτός των επιτρεπομένων ορίων , προβαίνει σε συστάσεις που στόχο έχουν να προειδοποιήσουν το κράτος και να λάβει διορθωτικά μέτρα εντός

οριζόμενων ημερομηνιών. Εάν τα μέτρα είναι αποδοτικά και μειωθεί το έλλειμμα, τότε το Συμβούλιο τερματίζει τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Σε περίπτωση που τα μέτρα δεν είναι αποδοτικά ή για κάποιο άλλο λόγο δεν συμμορφωθεί το κράτος, το Συμβούλιο επιβάλλει οικονομικές κυρώσεις.

Επισημαίνεται ότι για περιστασιακή υπέρβαση του δημόσιου ελλείμματος πάνω από το επιτρεπτό όριο, η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος δεν ενεργοποιείται.

Δεν κινείται ΔΥΕ εάν η υπέρβαση του δημοσίου ελλείμματος πάνω από το ανώτατο όριο του 3% του ΑΕΠ θεωρείται προσωρινή και περιστασιακή, ενώ το έλλειμμα παραμένει πλησίον του ανώτατου ορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΜΟΡΦΕΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, τα συσσωρευμένα ελλείμματα δημιουργούν το δημόσιο χρέος. Για να ρυθμιστεί λοιπόν το δημόσιο χρέος, το κράτος μέσω του δημόσιου δανεισμού θα πρέπει να επιτύχει κάποιους σκοπούς.

Πρώτο, να επιμερίσει το κόστος των δημοσίων επενδύσεων. Η άποψη αυτή στηρίζεται στο επιχείρημα ότι το κράτος κάνει μια επένδυση που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από τις αποταμιεύσεις των δημοσίων φορέων. Κατά την διάρκεια της επένδυσης το κράτος δεν επιβάλλει φόρους. Με την ολοκλήρωση της δημόσιας επένδυσης το κράτος είναι υποχρεωμένο να καταβάλλει μια σειρά από τοκοχρεολυτικές δόσεις για την εξόφληση του δάνειου. Συνεπώς επιβάλλει μια σειρά από φόρους για να αντλήσει τα χρηματικά μέσα. Όμως η επιβάρυνση που έχουν οι φορολογούμενοι είναι όσο είναι δυνατό ανάλογη με το όφελος που απορρέουν από την δημόσια επένδυση.

Δεύτερο, να σταθεροποιήσει την οικονομία. Αυτό μπορεί να επιτευχτεί αφενός με την καταπολέμηση του πληθωρισμού, όπου σημαντικό ρόλο παίζει η κατάλληλη πολιτική εξόφλησης του δημόσιου χρέους και αφετέρου να αντιμετωπίσει την οικονομική ύφεση.

Τρίτο, να κινητοποιήσει την εθνική αποταμίευση χρηματοδοτώντας τις επενδύσεις που συμβάλλουν στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, κυρίως στις υποανάπτυκτες χώρες. Για να γίνει αυτό το κράτος εξοπλίζει τα δάνεια του με διάφορα πλεονεκτήματα (ασφαλιστικές ρήτρες, φορολογικές απαλλαγές).

3.2 ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

3.2.1) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Ο εσωτερικός και ο εξωτερικός δανεισμός αποτελούν μια από τις βασικότερες διακρίσεις του δημόσιου δανεισμού. Βασική διαφορά τους είναι η πηγή από την οποία το κράτος αντλεί την αγοραστική του δύναμη. Με τον εσωτερικό δανεισμό το κράτος αντλεί κεφάλαια από ιδιωτικούς φορείς ή πολίτες. Σε αντίθεση με τον εξωτερικό δανεισμό, όπου κύρια πηγή άντλησης χρήματος είναι το εξωτερικό.

Ο εσωτερικός δανεισμός δίνει στο κράτος τη δυνατότητα να παράγει δημόσια αγαθά μειώνοντας τα μέσα παραγωγής που βρίσκονται στη διάθεση των ιδιωτικών φορέων και μάλιστα τα μέσα εκείνα που θα αφιερώνονταν σε ιδιωτικές επενδύσεις. Με τον εξωτερικό δανεισμό μπορούμε να παράξουμε δημόσια αγαθά χωρίς να μειωθούν τα μέσα παραγωγής που βρίσκονται στη διάθεση των ιδιωτικών φορέων, χρησιμοποιώντας μόνο ξένα μέσα παραγωγής.

Μια άλλη ουσιαστική διαφορά, είναι η επιβάρυνση που επέρχεται στην οικονομία με κάθε μια από τις μορφές δανεισμού. Σε αυτή τη διάκριση οι απόψεις δίστανται. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι ο εξωτερικός δανεισμός είναι πρόσθετο βάρος για την οικονομία, διότι το εγχώριο χρήμα μεταβιβάζεται σε ξένες χώρες για την αποπληρωμή του δανείου, αποδυναμώνοντας χρηματικά την οφειλέτρια χώρα. Στην περίπτωση του εσωτερικού η αποπληρωμή του δανείου θα γινόταν προς τους ιδιωτικούς φορείς της χώρας διατηρώντας το εθνικό εισόδημα.

Εν αντιθέσει με την προηγούμενη άποψη που αναφέραμε προηγουμένως, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι για την παραγωγή δημοσίων αγαθών (π.χ. μιας γέφυρας) είναι προτιμότερο το κράτος να συνάπτει εξωτερικό δανεισμό. Τα επιχειρήματα αυτής της άποψης είναι ότι με τον εξωτερικό δανεισμό τα μέσα που χρειάζονται για την παραγωγή του δημόσιου αγαθού εισάγονται από το εξωτερικό και έτσι αποφεύγεται η μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων. Επομένως, τα παγία κεφάλαια και το εθνικό εισόδημα μελλοντικά θα αυξηθούν, σε αντίθεση με εκείνα που θα πραγματοποιούσαν με τον εσωτερικό δανεισμό. Η μοναδική περίπτωση που η οικονομία επιβαρύνεται περισσότερο είναι όταν η χώρα πρέπει να ξεπληρώσει το εξωτερικό δάνειο με τη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Τέλος, μια άλλη σημαντική διάφορα μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού δανεισμού είναι όσον αφορά τις συναλλαγματικές επιδράσεις. Στον εξωτερικό δανεισμό η χώρα κατά την σύναψη του δανείου αποκτά συναλλαγματικούς πόρους, τους οποίους μπορεί να τους αξιοποιήσει αν προκύψουν δυσχέρειες στο εμπορικό ισοζύγιο της. Επιπλέον, για την πληρωμή των τοκοχρεολυσίων που είναι σε ξένο

νόμισμα πρέπει να αποκτήσει πρόσθετους συναλλαγματικούς πόρους, το οποίο προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις για το ισοζύγιο της δανειζόμενης χώρας.

3.2.2) ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Το κριτήριο για την διάκριση αυτής της μορφής δανεισμού είναι η προθεσμία εξόφλησης του δανείου. Περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες δανείων :

- i. Δάνεια που γίνονται απαιτητά με την εμφάνιση του τίτλου του δανείου.
- ii. Πάγια δάνεια για τα οποία δεν υφίσταται υποχρέωση του κράτους να τα εξοφλήσει σε καθορισμένο χρέος.
- iii. Δάνεια ορισμένης προθεσμίας εξόφλησης (βραχυπρόθεσμα – μακροπρόθεσμα δάνεια).

Από τις πιο πάνω διακρίσεις, εκείνη που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, κυρίως από άποψη σκοπού του δημόσιου δανεισμού, είναι η διάκριση των δανείων σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Με βάση την διάρκεια αποπληρωμής το δημόσιο χρέος μπορεί να διακριθεί σε:

- i) Βραχυπρόθεσμο (η ημερομηνία λήξης δεν υπερβαίνει το ένα έτος).
- ii) Μεσοπρόθεσμο (η ληπτικότητα του είναι από ένα έως δέκα έτη).
- iii) Μακροπρόθεσμο (έχει διάρκεια μεγαλύτερη από δέκα έτη)

Ο προσδιορισμός των χρονικών περιόδων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις συνθήκες της κάθε αγοράς. Ο βραχυπρόθεσμος δημόσιος δανεισμός προκαλείται όταν υπάρχουν ταμειακές δυσχέρειες στον δημόσιο τομέα, κατά συνέπεια οι δημόσιοι φορείς προσφεύγουν σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό από την ευρωπαϊκή τράπεζα ή τις εμπορικές τράπεζες.

Συχνά το κράτος καταφέρνει να ανανεώσει το βραχυπρόθεσμο δάνειο με την λήξη του, οπότε στην ουσία επιτυγχάνεται μεσομακροπρόθεσμος δανεισμός. Με αυτόν τον τρόπο το κράτος παρακάμπτει την διστακτικότητα που έχουν οι αποταμιευτές της για μακροχρόνιες τοποθετήσεις.

Σε περιόδους ύφεσης θεωρείται προτιμότερο για την οικονομία η έκδοση βραχυπρόθεσμων δανείων από την έκδοση μεσομακροπρόθεσμων δανείων, επειδή τα βραχυπρόθεσμα δάνεια συνδέονται με σχετικά χαμηλότερα επιτόκια και το κράτος αποφεύγει τις μεγάλης διάρκειας δεσμεύσεις του μεσομακροπρόθεσμου δανεισμού.

Όμως, είναι γεγονός ότι ένα μεγάλο βραχυπρόθεσμο δημόσιο χρέος δημιουργεί κινδύνους εκδήλωσης πληθωρισμού. Ο έλεγχος της αγοραστικής δύναμης των ιδιωτών είναι μικρότερος αν υπάρχει μεγάλο βραχυπρόθεσμο χρέος παρά αν το χρέος είναι μακροπρόθεσμο, γιατί οι τίτλοι του βραχυπρόθεσμου δανεισμού έχουν σχετικά μεγάλο βαθμό ρευστότητας.

Ο μεσομακροπρόθεσμος δανεισμός δημιουργείται για την χρηματοδότηση δημοσίων επενδύσεων και δαπανών. Κυρίως σκοπός του είναι η βελτίωση της κατανομής των δημοσίων δαπανών και επενδύσεων ούτως ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική αύξηση της τρέχουσας φορολογικής επιβάρυνσης. Στις αναπτυσσόμενες χώρες ο μακροχρόνιος δανεισμός αποτελεί βασικό μέσο για την κινητοποίηση της εθνικής αποταμίευσης και τη χρησιμοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης.

3.2.3) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Πραγματικό δημόσιο δανεισμό έχουμε όταν το κράτος δανείζεται χρήματα από ιδιωτικούς φορείς και είναι υποχρεωμένο να το ξεπληρώσει σε κάποιο χρονικό διάστημα. Ενώ, κρυμμένο δημόσιο δανεισμό έχουμε όταν το κράτος δανείζεται από τις τράπεζες για να καλύψει πιθανό έλλειμμα του προϋπολογισμού. Βέβαια, το κράτος σπάνια αποκαλύπτει ότι καλύπτει αυτή τη δυσχέρεια με τον συγκεκριμένο τρόπο.

Η διάκριση ανάμεσα στις δυο μορφές δανεισμού πρέπει να είναι σαφής. Διότι, στην περίπτωση του κρυμμένου δανεισμού οι τόκοι που εισπράττονται από τις τράπεζες δεν έχουν καμία σκοπιμότητα αλλά να καλυφτούν τα έξοδα και το κέρδος της τράπεζας. Αντίθετα, στον πραγματικό δανεισμό η είσπραξη των τόκων μπορεί να έχει διάφορες σκοπιμότητες (π.χ. αναβολή σημερινής κατανάλωσης).

3.2.4) ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ

Τα δάνεια μπορούν επίσης να διακριθούν σε:

i. Διαπραγματεύσιμα ή μη διαπραγματεύσιμα

Η διάκριση αυτή αφορά τους τίτλους των δανείων που είναι διαπραγματεύσιμοι στο χρηματιστήριο. Κάθε περίπτωση δανείου έχει διαφορετικούς όρους που αναφέρουν για ποιους είναι διαπραγματεύσιμο ή μη διαπραγματεύσιμο.

ii. Μετατρέψιμα ή μη μετατρέψιμα

Αναφέρονται στη δυνατότητα που έχει ένα κράτος, ώστε μετά την σύνταξη του δανεισμού να μπορεί να επαναδιαπραγματευθεί τους όρους του δανείου.

iii. Παραγωγικά και καταναλωτικά

Παραγωγικά είναι τα δάνεια που χρηματοδοτούν παραγωγικές δημόσιες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου, ενώ καταναλωτικά είναι τα δάνεια που χρηματοδοτούν δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΤΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μεταβολή του δημοσίου χρέους συνδέεται άμεσα με το έλλειμμα όπως έχουμε προαναφέρει. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν – μεταβάλλουν το δημόσιο χρέος , δεν μπορούν όμως να μεταβάλλουν το έλλειμμα. Εύλογο είναι λοιπόν, ανάμεσα στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να υπάρχουν διαφορές στον τρόπο υπολογισμού εσόδων ή δαπανών και για το αν θα πρέπει να επηρεάζεται το έλλειμμα ή μόνο το χρέος. Η πολυπλοκότητα των συναλλαγών και η ταχεία αλλαγή των κανόνων , κάνει ολοένα και πιο δύσκολη την μέτρηση. Γι' αυτό γίνεται επιτακτική ανάγκη η ανάλυση και η εξειδίκευση των ήδη υπαρχόντων κανόνων.

Τότε ξεκινάει μια διαδικασία όπου αρχικά η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Eurostat), αξιολογεί το πρόβλημα. Εάν το θέμα είναι σοβαρό και σύμφωνα με τους κανόνες του ΕΣΛ95 δεν μπορεί να λυθεί , τότε αναλαμβάνει η Επιτροπή Νομισματικών, Χρηματοοικονομικών και Στατιστικών Ισοζυγίου Πληρωμών (CMFB), όπου επεξεργάζεται το θέμα. Στόχος της CMFB είναι να καταλήξει σε μια εισήγηση προς την Eurostat όπου εκδίδει την τελική οδηγία χειρισμού του θέματος.

Οι οδηγίες που εκδίδονται από την Eurostat, ενσωματώνονται στον «Οδηγό ΕΣΛ95 για το κυβερνητικό έλλειμμα και χρέος» (ESA95 manual on government deficit and dept).

4.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το κράτος για να δανειστεί χρήματα εκδίδει έντοκα γραμμάτια και ομόλογα. Με τον τρόπο αυτό αντλεί τα απαραίτητα κεφάλαια από τους επενδυτές για να καλύψει τις ανάγκες του.

1) Έντοκα γραμμάτια Δημόσιου (treasury bills)

Είναι τίτλοι διάρκειας τριών, έξι και δώδεκα μηνών που εκδίδονται από το δημόσιο και πωλούνται στους επενδυτές σε τιμή πώλησης μικρότερη της ονοματικής τους αξίας. Είναι χρεόγραφα με πολύ υψηλό επιτόκιο και συνεπώς με πολύ υψηλές αποδόσεις. Ο επενδυτής με την αγορά του έντοκου γραμματίου προκαταβάλλει τους τόκους.

2) Ομόλογα / Ομολογίες (bond)

Τα ομόλογα είναι και αυτά χρεόγραφα, μακροπρόθεσμης διάρκειας, μεγαλύτερης του ενός έτους που εκδίδονται από το δημόσιο ή από ιδιωτικούς οργανισμούς. Τα ομόλογα δίνουν την δυνατότητα στον εκδότη – οφειλέτη να χρηματοδοτήσει μακροπρόθεσμες επενδύσεις με εξωτερικά κεφάλαια και στον επενδυτή επιτρέπουν να κερδίσει σταθερές αποδόσεις με ελάχιστο κίνδυνο απώλειας του αρχικού του κεφαλαίου.

Οι διαφορές μεταξύ έντοκων γραμματίων δημοσίου και ομολογιών:

- Τα έντοκα γραμμάτια είναι βραχυπρόθεσμα ενώ τα ομόλογα μακροπρόθεσμα
- Τα έντοκα γραμμάτια δεν πληρώνουν τοκομερίδιο στον κάτοχο τους όπως τα ομόλογα

4.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (ΔΕΝ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ)

1) Αγορά ή πώληση χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων. Αναφερόμαστε στην αύξηση κυκλοφορίας κερμάτων (μετρητά και καταθέσεις) καθώς επίσης και στην αγορά ή πώληση μετοχών, ομολόγων ή άλλων χρηματοπιστωτικών στοιχείων και δάνεια.

2) Υποχρεώσεις που δεν εμπίπτουν στον ορισμό του χρέους ΔΥΕ (Διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος) όπου περιλαμβάνει τις συναλλαγές σε χρηματοοικονομικά

παράγωγα, συμμετοχές και λοιπές συμμετοχές σε κεφάλαιο, λοιπούς εισπρακτέους και πληρωτέους λογαριασμούς.

3) Αποτελέσματα αποτίμησης. Η κατηγορία αυτή περιέχει τις εκδόσεις και τις εξαγορές υπέρ ή υπό το άρτιο, καθώς και τις διαφορές μεταξύ πληρωμών των τόκων και τόκων κατά ΔΥΕ.

4) Αποτελέσματα ανατίμησης. Πρόκειται για τις μεταβολές στην αξία του χρέους λόγω ανατίμησης ή υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας .

5) Λοιπές μεταβολές όγκου όπως είναι τα ονομαστικά κέρδη και ζημίες διακράτησης επί περιουσιακού στοιχείου, ζημίες λόγω φυσικών καταστροφών, κατασχέσεις χωρίς αποζημίωση, λοιπές μεταβολές του όγκου των χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που δεν καταχωρούνται αλλού.

6) Στατιστικές διαφορές. Οφείλονται σε διάφορους παράγοντες όπως είναι η ποιότητα και η ποσότητα των στοιχείων, ωστόσο δεν πρέπει να είναι σημαντικού μεγέθους και θα πρέπει να τείνουν προς το μηδέν, διαφορετικά δεν μπορούμε να μιλάμε για αξιόπιστο αποτέλεσμα.

4.4 ΥΨΟΣ ΧΡΕΟΥΣ

Το χρέος της Κεντρικής Κυβέρνησης στις 31.12.2011. ανέρχεται σε €367,9. δις . Το 94,5% του ανωτέρω χρέους είναι υπό τη διαχείριση του ΟΔΔΗΧ.

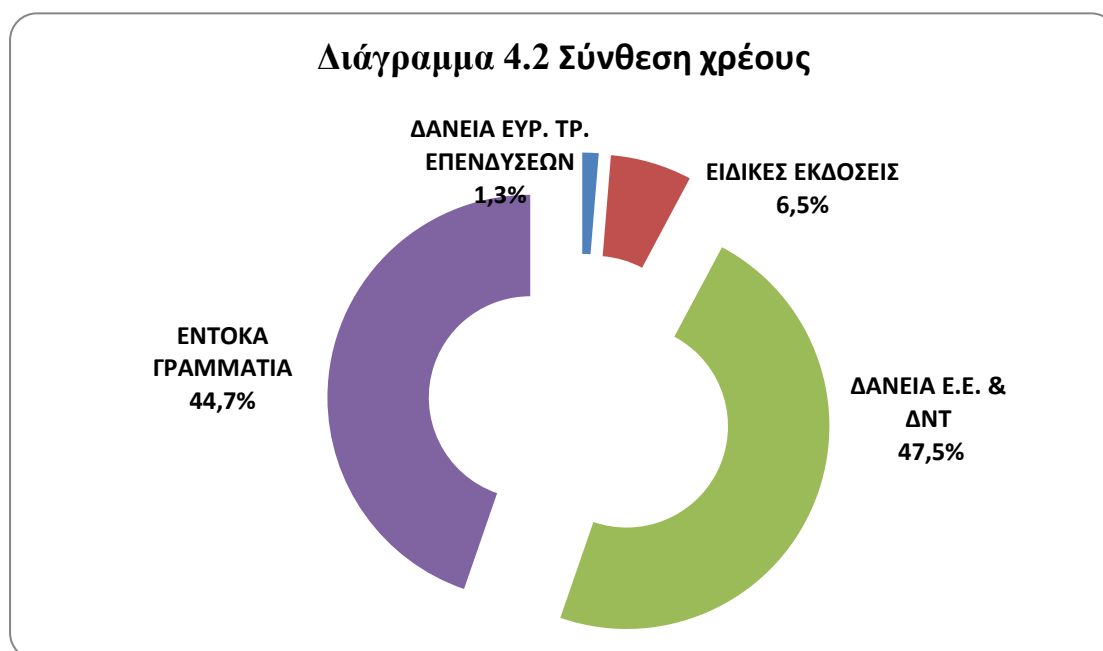
Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Υπουργείο Οικονομικών (Δελτίο Δημόσιου Χρέους Δεκέμβριος 2011) Σημείωση: Αποτελεί χρέος προερχόμενο από δάνεια: στρατιωτικά, της

Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της Τράπεζας της Ελλάδος, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και από τιλοποιήσεις, την 31/12/2011.

4.5 ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ

4.5.1) ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΑΝΑ ΛΗΞΗ

Σύνθεση Χρέους (Χρέος εκδοθέν την περίοδο Ιαν.- Δεκ. 2011)

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Υπουργείο Οικονομικών (Δελτίο Δημόσιου Χρέους Δεκέμβριος 2011)

4.5.2) ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Υπουργείο Οικονομικών (Δελτίο Δημόσιου Χρέους Δεκέμβριος 2011)

4.7 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΧΡΕΟΥΣ

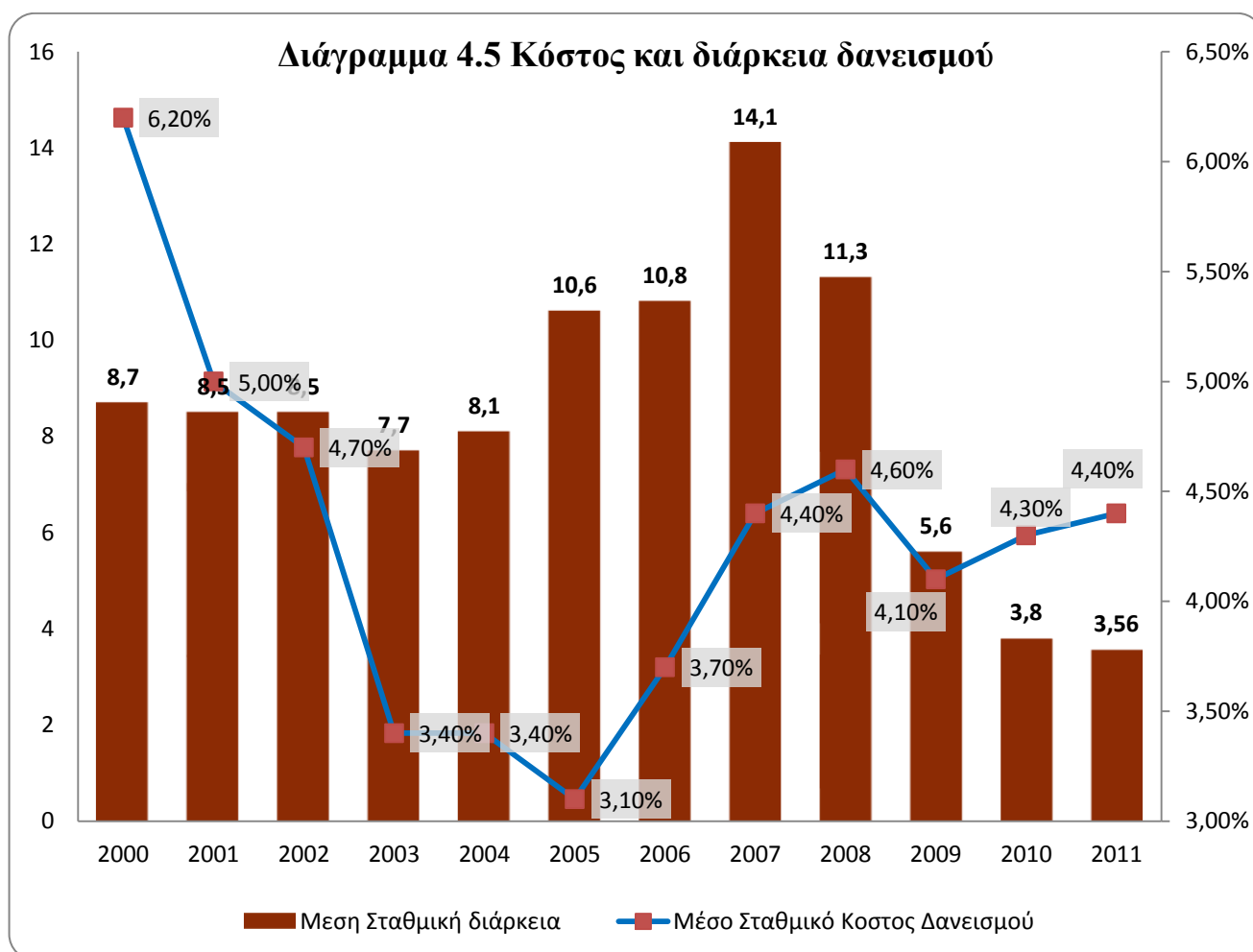
4.7.1) ΜΕΣΗ ΣΤΑΘΜΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΧΡΕΟΥΣ

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Υπουργείο Οικονομικών (Δελτίο Δημόσιου Χρέους
Δεκέμβριος 2011)

4.7.2) ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΕΤΟΣ

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Υπουργείο Οικονομικών (Δελτίο Δημόσιου Χρέους
Δεκέμβριος 2011)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΣΤΗΝ Ε.Ε. : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ EUROSTAT

5.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ EUROSTAT

Τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι υποχρεωμένα να δημοσιεύουν στατιστικές πληροφορίες 2 φορές τον χρόνο (πριν την 1η Μαρτίου και πριν την 1η Σεπτεμβρίου). Η Eurostat παίρνει αυτές τις πληροφορίες και τις μελετά για να βγάλει τα δικά της αποτελέσματα. Η Eurostat έχει την δυνατότητα να εκφράσει επιφύλαξη σχετικά με τις δημοσιευμένες στατιστικές πληροφορίες εντός τριών ημερών. Οι πληροφορίες μπορεί να είναι δεδομένα εθνικών λογαριασμών, απογραφές, πίνακες γνωστοποίησης στοιχείων δημοσιονομικής θέσης της ΔΥΕ, πρόσθετα ερωτηματολόγια (που καθορίζονται από την Eurostat) και διευκρινήσεις σχετικά με τις γνωστοποιήσεις.

Η Eurostat αξιολογεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα την ποιότητα τόσο των πραγματικών στοιχείων που δημοσιεύονται από τα κράτη μέλη όσο και τους σχετικούς λογαριασμούς του δημόσιου τομέα του καταρτίζονται σύμφωνα με τα ΕΣΛ 95. Με τον όρο πραγματικά στοιχεία εννοούμε ότι πρέπει να είναι συμμορφωμένα προς τους λογιστικούς κανόνες, να είναι αξιόπιστα και να έχουν πληρότητα διαφορετικά επιβάλλονται κυρώσεις. Η αξιολόγηση της Eurostat ασχολείται με:

- Την οριοθέτηση του δημόσιου τομέα
- Την ταξινόμηση των δημοσίων συναλλαγών και οφειλών
- Τον χρόνο καταγραφής των παραπάνω

των κρατών μελών της ΕΕ.

Όταν η Eurostat αξιολογήσει τις πληροφορίες, συντάσσει μια έκθεση σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των πραγματικών στοιχείων και την στέλνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Eurostat, μετά από συσκέψεις για κοινή απόφαση με την CMFB, δημιουργεί ένα λεπτομερή κατάλογο μεθόδων, διαδικασιών και πηγών που τα κράτη μέλη πρέπει να ακολουθήσουν για την συγκέντρωση των στοιχείων του πραγματικού χρέους και για τους σχετικούς δημόσιους λογαριασμούς.

Όταν οι λογιστικοί κανόνες του ΕΣΛ 95 δεν είναι ξεκάθαροι ή υπάρχουν αμφιβολίες για την σωστή εφαρμογή τους, το κράτος μέλος απευθύνεται στην Eurostat. Εάν η περίπτωση δεν είναι πολύπλοκη, η Eurostat την εξετάζει και δημοσιεύει της διευκρινήσεις τις οποίες κοινοποιεί και στη CMFB. Αντιθέτως αν η περίπτωση είναι γενικού ενδιαφέροντος, η Eurostat λαμβάνει απόφαση από κοινού με την CMFB και την δημοσιεύει.

Η Eurostat συνεργάζεται καθ' όλη την διάρκεια του έτους με τα κράτη μέλη και παρακολουθεί τα στατιστικά αποτελέσματα που δημοσιεύουν. Όταν βλέπει ότι υπάρχει κίνδυνος σχετικά με την ποιότητα των στοιχείων, τις έννοιες ή τις μεθόδους που πρέπει να ακολουθήσουν, η Eurostat επισκέπτεται τα κράτη μέλη για να επανεξετάσει τα στοιχεία, να συζητήσει τις στατιστικές διαδικασίες και την διαδικασία για να επανέλθουν στους λογιστικούς κανόνες. Τα κράτη μέλη από την μεριά τους λαμβάνουν οποιοδήποτε αναγκαίο μέτρο για την διευκόλυνση των μεθοδολογικών επισκέψεων. Για να γίνει ευκολότερο το έργο της, ζητά την συνδρομή εθνικών εμπειρογνώμων σε θέματα δημοσίων λογαριασμών. Βασική προϋπόθεση στην επίσκεψη από την Eurostat είναι να εντοπίσει το πρόβλημα που έχουν τα δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία και να μεταφέρει τα προσωρινά πορίσματα της σχετικά με αυτά.

Μετά την μεθοδολογική επίσκεψη, η Eurostat αρχικά αποστέλλει στην οικονομική και δημοσιονομική επιτροπή τα πορίσματα που έβγαλε και τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν (εάν υπάρχουν) από την μεριά του κράτους όσον αφορά τα πορίσματα. Έπειτα δημοσιεύονται με την επιφύλαξη των διατάξεων για το στατιστικό απόρρητο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 322/97.

Η Eurostat δημοσιεύει τα στοιχεία του πραγματικού δημόσιου ελλείμματος και του πραγματικού δημοσίου χρέους σύμφωνα με την διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος εντός τριών εβδομάδων από την λήξη των προθεσμιών που έχουν τα κράτη μέλη για να δημοσιεύσουν τις στατιστικές πληροφορίες.

5.2 ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΕΝΤΟΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Πίνακας 5.1 Έντοκα επιτόκια Ελληνικού δημοσίου

Έτος	Ημερομηνία	13 Εβδομάδων	26 Εβδομάδων	52 Εβδομάδων
2012	20/03/2012	4,25%	-	-
	06/03/2012	-	4,80%	-
	14/02/2012	4,61%	-	-
	07/02/2012	-	4,86%	-
	17/01/2012	4,64%	-	-
	10/01/2012	-	4,90%	-
2011	20/12/2011	4,68%	-	-
	13/12/2011	-	4,95%	-
	15/11/2011	4,63%	-	-
	08/11/2011	-	4,89%	-
	18/10/2011	4,61%	-	-
	11/10/2011	-	4,86%	-
	20/09/2011	4,56%	-	-
	06/09/2011	-	4,80%	-
	16/08/2011	4,50%	-	-
	09/08/2011	-	4,85%	-
	19/07/2011	4,58%	-	-
	12/07/2011	-	4,90%	-
	21/06/2011	4,62%	-	-
	14/06/2011	-	4,96%	-
	17/05/2011	4,06%	-	-
	10/05/2011	-	4,88%	-
	19/04/2011	4,10%	-	-
	12/04/2011	-	4,80%	-
	08/03/2011	-	4,75%	-
	15/02/2011	3,85%	-	-
	08/02/2011	-	4,64%	-
	18/01/2011	4,10%	-	-
	11/01/2011	-	4,90%	-
2010	09/11/2010	-	4,82%	-
	19/10/2010	3,75%	-	-
	12/10/2010	-	4,54%	-
	21/09/2010	3,98%	-	-
	14/09/2010	-	4,82%	-
	20/07/2010	4,05%	-	-
	13/07/2010	-	4,65%	-
	20/04/2010	3,65%	-	-
13/04/2010	-	4,55%	4,85%	

Έτος	Ημερομηνία	13 Εβδομάδων	26 Εβδομάδων	52 Εβδομάδων
	19/01/2010	1,67%	-	-
	12/01/2010	-	1,38%	2,20%
2009	20/10/2009	0,35%	-	-
	13/10/2009	-	0,59%	0,91%
	21/07/2009	0,52%	-	-
	14/07/2009	-	0,91%	1,12%
	14/04/2009	1,25%	-	-
	07/04/2009	-	1,48%	1,78%
	13/01/2009	2,40%	2,46%	2,67%
2008	30/09/2008	4,46%	5,09%	5,09%
	01/07/2008	4,76%	4,95%	5,25%
	01/04/2008	4,52%	4,53%	4,43%
	08/01/2008	4,13%	4,41%	4,41%
2007	02/10/2007	4,14%	4,18%	4,18%
	03/07/2007	3,82%	3,97%	4,18%
	03/04/2007	3,58%	3,64%	3,80%
	09/01/2007	3,42%	3,54%	3,66%
2006	03/10/2006	3,21%	3,38%	3,53%
	04/07/2006	2,98%	3,13%	3,39%
	04/04/2006	2,58%	2,73%	2,97%
	03/01/2006	2,29%	2,48%	2,68%
2005	18/10/2005	2,05%	2,11%	2,28%
	26/07/2005	2,12%	2,06%	2,06%
	05/04/2005	2,08%	2,08%	2,15%
	04/01/2005	2,09%	2,11%	2,19%
2004	19/10/2004	2,06%	2,07%	2,13%
	06/07/2004	2,05%	2,08%	2,21%
	20/04/2004	2,03%	2,06%	2,15%
	07/01/2004	2,34%	2,27%	2,25%
2003	02/09/2003	2,10%	2,17%	2,32%
	10/06/2003	2,05%	1,99%	2,04%
	18/03/2003	2,57%	2,50%	2,48%
2002	26/11/2002	2,58%	2,60%	2,69%
	20/08/2002	2,97%	3,10%	3,16%
	04/06/2002	3,15%	3,38%	3,72%
	05/02/2002	3,05%	3,10%	3,20%
2001	11/12/2001	2,95%	2,99%	3,02%
	28/08/2001	3,91%	3,87%	3,74%
	22/05/2001	4,09%	4,12%	4,08%
	20/02/2001	4,20%	4,18%	4,24%
2000	19/12/2000	5,66%	4,58%	4,59%
	21/11/2000	5,66%	5,82%	5,26%
	24/10/2000	6,55%	5,82%	5,54%
	26/09/2000	6,55%	5,82%	5,58%
	29/08/2000	8,10%	7,47%	6,27%
	25/07/2000	8,10%	7,47%	6,22%

Έτος	Ημερομηνία	13 Εβδομάδων	26 Εβδομάδων	52 Εβδομάδων
	27/06/2000	8,10%	7,47%	6,40%
	16/05/2000	8,50%	7,83%	6,39%
	11/04/2000	8,50%	7,83%	6,35%
	29/02/2000	8,50%	7,83%	6,65%
1999	14/12/1999	9,19%	9,05%	8,26%
	30/11/1999	9,81%	9,88%	8,88%
	26/10/1999	9,81%	9,88%	9,07%
	28/09/1999	9,81%	9,88%	8,74%
	31/08/1999	9,81%	9,88%	8,84%
	17/08/1999	9,81%	9,88%	8,88%
	10/08/1999	9,44%	9,88%	8,88%
	27/07/1999	9,44%	9,02%	8,88%
	29/06/1999	9,44%	9,02%	8,69%
	15/06/1999	9,44%	9,02%	8,68%
	08/06/1999	8,90%	9,02%	8,68%
	25/05/1999	8,90%	8,72%	8,68%
	27/04/1999	8,90%	8,72%	8,70%
	30/03/1999	8,90%	8,72%	8,75%
	23/03/1999	8,90%	8,72%	9,20%
	23/02/1999	9,50%	9,54%	9,20%
	09/02/1999	9,50%	9,54%	9,50%
	02/02/1999	11,07%	10,46%	9,50%

Πηγή : Γενικό λογιστήριο του κράτους ,Bankofgreece

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΣΧΟΛΙΑ :

1999

Το Ελληνικό δημόσιο είχε εκδώσει συνολικά 18 έντοκα γραμμάτια με αρκετά μεγάλο επιτόκιο. Η διάρκεια τους ποικίλει αφού είχαν εκδοθεί τριμηνιαία, εξαμηνιαία και ετήσια γραμμάτια. Το μικρότερο επιτόκιο το παρατηρούμε στις 14/12/2009 σε ετήσιο γραμμάτιο και είναι 8,26%, ενώ το μεγαλύτερο το εντοπίζουμε στις 02/02 του ίδιου έτους και είναι 11,07% σε τριμηνιαίο γραμμάτιο. Στην αρχή και στο τέλος του έτους δηλαδή παρατηρούμε τα άκρα. Όσο αφορά την σύγκριση στα επιτόκια ανά διάρκεια καταλαβαίνουμε ότι οι διαφορές είναι μικρές μεταξύ τους και σε πολλές περιπτώσεις να μην αλλάζει το επιτόκιο.

2000

Αυτή την χρονιά μειώνεται ο αριθμός των εντόκων γραμμάτων σε 10. Το επιτόκιο αρχίζει σταδιακά να μειώνεται αφού παρατηρούμε την μεγαλύτερη τιμή στις 16/05,

11/04,29/02 του 2000 διάρκειας 3 μηνών και έχει τιμή 8,50%, ενώ η μικρότερη τιμή είναι 4,58% την βλέπουμε στις 19/12/2000 σε εξαμηνιαίο γραμματίο. Οι αποκλίσεις μεταξύ τους είναι μικρές αφού μέχρι τον Οκτώβριο η αλλαγή του επιτοκίου είναι σχεδόν αμελητέα στις επιμέρους διάρκειες των εντόκων γραμματίων.

2001

Παρατηρούμε να μειώνεται το επιτόκιο και για πρώτη φορά πέφτει κάτω από 3% στο τέλος του έτους όπου και παρουσιάζεται η μικρότερη τιμή του σε γραμματίο τρίμηνης διάρκειας. Διακρίνουμε πτώση του επιτοκίου της τάξεως 7% από το 1999. Σε αυτό το έτος δεν παρατηρούμε ίδια επιτόκια στις επιμέρους διάρκειες των γραμματίων.

2002

Ο αριθμός των εκδοθέντων εντόκων γραμματίων είναι ίδιος με το προηγούμενο έτος. Το επιτόκιο κυμαίνεται από 2,58% - 3,72. Παρατηρούμε ότι λαμβάνει την μεγαλύτερη τιμή του τον μήνα Ιούνιο και όχι στην αρχή του χρόνου όπως βλέπουμε τα προηγούμενα έτη. Γενικά υπάρχει μια αυξομείωση των επιτοκίων.

2003

Τα εκδοθέντα έντοκα γραμματία ανέρχονται σε 3 το 2003 για πρώτη φορά. Και σε αυτό το έτος υπάρχουν διακυμάνσεις στο επιτόκιο. Σε όλες τις διάρκειες των γραμματίων παρατηρούμε τις μεγαλύτερες τιμές στην αρχή και στο τέλος του χρόνου. Σημαντική παρατήρηση είναι ότι το επιτόκιο πέφτει κάτω από 2% τον Ιούνιο στην έκδοση γραμματίου εξάμηνης διάρκειας.

2004 - 2008

Διακρίνουμε σε αυτό το διάστημα το Ελληνικό δημόσιο εκδίδει από ένα έντοκο γραμματίο κάθε τρεις μήνες. Το επιτόκιο αρχίζει σταδιακά να αυξάνεται ανά έτος με μεγαλύτερη τιμή το 5,09% στα τέλη του 2008. Παρατηρούμε ότι μέσα σε μια πενταετία διπλασιάζεται το επιτόκιο τόσο γραμματία τρίμηνης διάρκειας, όσο και στα εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας.

2009

Το 2009 αρχίζει μια νέα τακτική έκδοσης εντόκων γραμματίων από το Ελληνικό δημόσιο. Διακρίνουμε ότι το επιτόκιο πέφτει σημαντικά με αποτέλεσμα να παίρνει τιμές μικρότερες του 1%. Παρατηρούμε ότι τα περισσότερα γραμματία αρχίζουν να εκδίδονται με διαφορά λίγων ημερών και αλλάζει και η διάρκεια τους.

2010

Το επιτόκιο αρχίζει σταδιακά μέσα στο χρόνο και αυξάνεται και βλέπουμε ότι από τις 20/07/2010 σταματάνε να εκδίδονται γραμματία με ετησία διάρκεια. Το επιτόκιο έχει

μεγάλες διακυμάνσεις αφού στην αρχή του χρόνου διακρίνουμε επιτόκιο εξαμηνιαίο 1,38%, ενώ στο τέλος του έτους το εξαμηνιαίο επιτόκιο ανέρχεται στις 4,82 ποσοστιαίες μονάδες.

2011

Είκοσι τρία γραμμάτια εκδίδει το έτος που μας πέρασε το Ελληνικό δημόσιο. Όλα τα γραμμάτια είναι τριμηνιαίας και εξαμηνιαίας διάρκειας. Το επιτόκιο τους αρχίζει και παίρνει μεγαλύτερες τιμές σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Κάθε μήνα εκδίδονται νέα γραμμάτια με τα περισσότερα να είναι εναλλάξ τριμηνιαία με εξαμηνιαία. Το εύρος των επιτοκίων είναι σχετικά μικρό σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, με μέσο ορό να είναι περίπου 4,5%.

2012

Αν και τα στοιχεία που έχουμε συλλέξει είναι μέχρι τον Μάρτιο του 2012 μπορούμε να διακρίνουμε ότι το Ελληνικό δημόσιο εκδίδει έντοκα γραμμάτια με την ίδιο ρυθμό σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το επιτόκιο δεν έχει σημαντικές μεταβολές και το εύρος του είναι μικρό.

5.3 ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 5.2 Ελληνικό χρέος γενικής κυβέρνησης

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	4.988	4.491	2.285	1.398	3.409	2.839	1.346	1.108	1.668	5.583	12.065	12.744
- τίτλοι	4.531	1.767	752	982	3.084	2.568	1.156	943	1.625	5.496	10.820	9.621
- δάνεια	457	2.724	1.533	416	325	271	190	165	43	87	1.245	3.123
Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	121.415	136.302	149.386	156.974	163.860	179.342	192.757	202.298	214.020	230.870	284.490	316.647
- τίτλοι	99.843	114.219	125.188	134.040	140.922	156.969	170.863	180.968	194.658	212.552	241.901	244.352
- δάνεια	21.572	22.082	24.198	22.934	22.938	22.373	21.894	21.330	19.362	18.318	44.474	72.295
Κέρματα και καταθέσεις	155	178	198	842	756	1.006	1.318	1.017	713	743	728	1.009
Σύνολο	126.588	140.971	151.869	159.214	168.025	183.187	195.421	204.423	216.401	237.196	298.032	330.400
% του ΑΕΠ	112,30	113,30	114,10	100,80	97,40	98,60	100,00	97,10	95,60	99,20	126,80	143,50
Εσωτερικό χρέος ¹	96.643	107.643	143.369	154.517	164.643	180.684	192.674	202.367	214.485	235.564	296.772	324.387
Εξωτερικό χρέος	29.915	33.328	8.500	4.697	3.382	2.503	2.747	2.056	1.916	1.632	1.260	6.013

Πηγή: Eurostat

Ποσά σε εκατ. ευρώ

¹ Για τα έτη 1999 και 2000 στο εσωτερικό χρέος περιλαμβάνονται και οι τίτλοι σε ευρώ που έχουν αγοραστεί από μη κατοίκους, καθώς και τα δάνεια της Τράπεζας της Ελλάδος με ρήτρα ξένου νομίσματος. Από το 2001, στο εσωτερικό χρέος εμφανίζονται πλέον όλας οι υποχρεώσεις σε ευρώ, ενώ στο εξωτερικό χρέος εμφανίζονται οι υποχρεώσεις σε νομίσματα χωρών εκτός ζώνης ευρώ.

Η βασική παρατήρηση σ' αυτόν τον πίνακα - που προκύπτει από την συνδυασμένη ανάγνωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και των μεσομακροπρόθεσμων υποχρεώσεων - είναι η εντυπωσιακή απόκλιση χρέους όπου στην περίπτωση των μεσομακροπρόθεσμων υποχρεώσεων ολοένα και αυξάνεται ανά χρονιά. Ξεκινώντας από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, παρατηρούμε μια αυξομείωση κατά την πάροδο των χρόνων. Αναλύοντας ανά χρονιά, μπορούμε να διακρίνουμε σημαντικές αυξήσεις αλλά και μειώσεις, όχι τόσο στα δάνεια όσο στους τίτλους. Πιο συγκεκριμένα , στους τίτλους, το έτος 2000 παρατηρούμε μια αρκετά μεγάλη ελάττωση με το έτος 1999, σε αντίθεση με το έτος 2003 που βλέπουμε μια μεγάλη αύξηση συγκριτικά με το έτος 2002. Την μεγαλύτερη και εντυπωσιακότερη αύξηση την βλέπουμε το έτος 2009 όπου το χρέος σε τίτλους φτάνει στο αποκορύφωμα εμφανίζοντας τη μεγαλύτερη τιμή. Από την άλλη μεριά , το χρέος στα δάνεια εμφανίζει μικρές αυξήσεις ή μειώσεις ανά χρονιά, φτάνοντας το 2010 να παρουσιάζει το μέγιστο χρέος από το έτος 1999. Στις μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, εμφανέστατα παρατηρούμε την κατ' εξακολούθηση αύξηση του χρέους από το έτος 1999 έως το έτος 2010. Σταθερή ανοδική πορεία διακρίνεται στους τίτλους και σε συνδυασμό με το μικρό αλλά αισθητό σκαμπανέβασμα των δανείων, κρατούν τις μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, μόνιμα αυξανόμενες. Τα κέρματα και οι καταθέσεις έως το έτος 2000, παρουσιάζουν μια άνοδο, με εξαίρεση το έτος 2003. Η μέγιστη τιμή εμφανίζεται τη χρονιά 2005 και από το 2007 και μετά βλέπουμε μια αυξομείωση χρέους. Οι δύο τελευταίες γραμμές του πίνακα, μαρτυρούν πως το εσωτερικό χρέος ποτέ δεν μειώθηκε αλλά εξακολούθησε να ανεβαίνει διαρκώς σε αντίθεση με το εξωτερικό χρέος που ταλαντευόταν ανά χρονιά.

Κλείνοντας την ανάλυσή μας, μπορούμε εμφανέστατα να διακρίνουμε πως το % του ΑΕΠ διαμορφώνεται ανά χρονιά με μικρές αποκλίσεις πάνω ή κάτω, κάνοντας τη μεγάλη ανατροπή το έτος 2010 όπου φτάνει τα 143,5. Σαν σύνολο, είναι αδιαμφισβήτητα φανερό η συνεχής άνοδος του ενοποιημένου χρέους την δωδεκαετία 1999-2010.

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.2

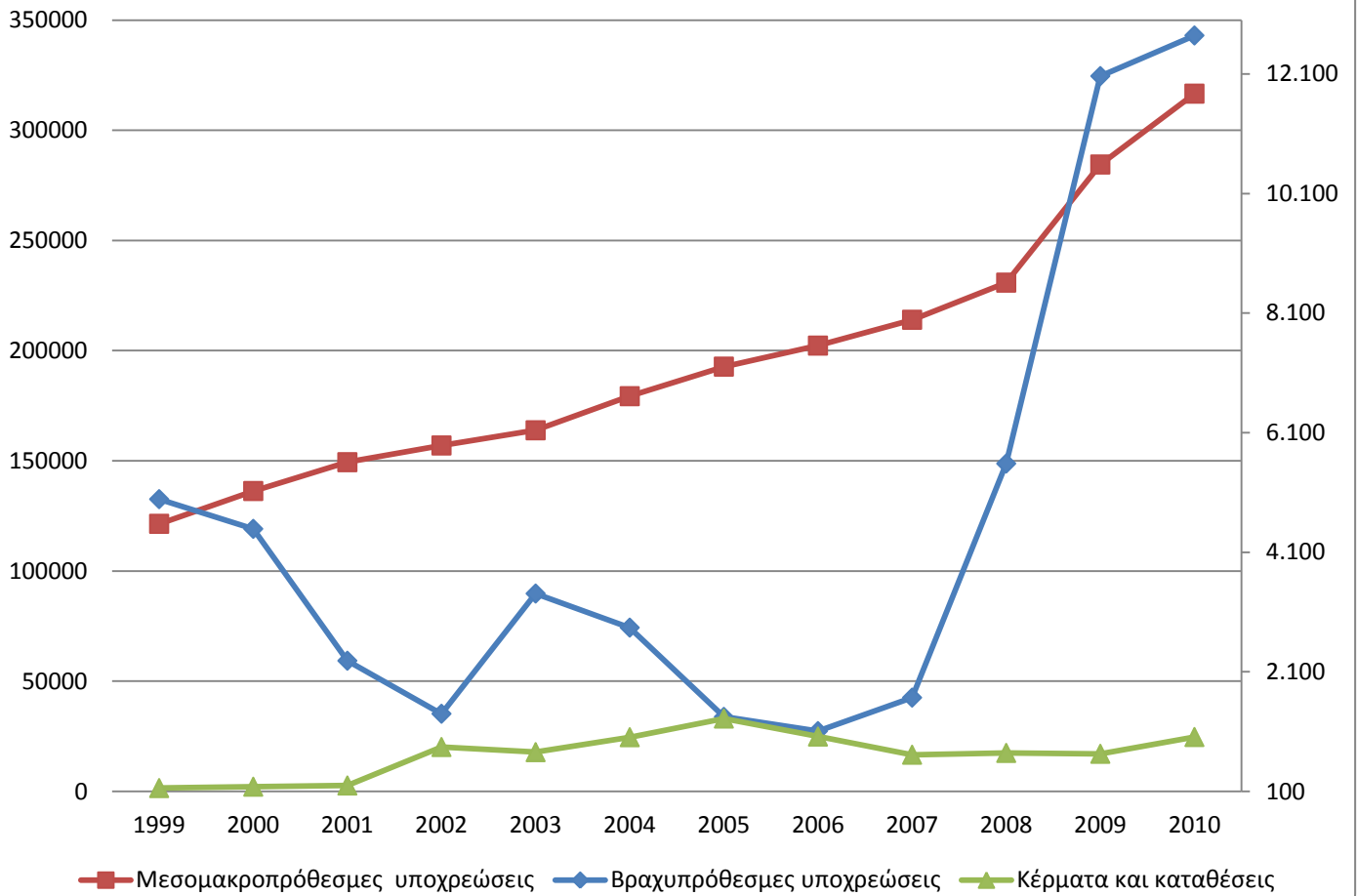
	Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	Κέρματα και καταθέσεις
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	53.924,00	195.696,75	721,92
Εύρος R	11.636,00	195.232,00	1.163,00
Τυπική απόκλιση s	3.813,95	56.353,82	355,13
Διακύμανση s^2	14.546.235,72	3.175.752.500,02	126.115,08
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	0,07	0,29	0,49
Ασυμμετρία S_k	1,48	0,91	-0,43
Κύρτωση α	1,18	0,28	-0,59

	Εσωτερικό Χρέος	Εξωτερικό Χρέος
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	192.812,33	8.162,42
Εύρος R	227.744,00	32.068,00
Τυπική απόκλιση s	65.740,88	10.700,58
Διακύμανση s^2	4.321.863.755,56	114.502.366,24
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	0,34	1,31
Ασυμμετρία S_k^1	0,60	1,93
Κύρτωση α^2	-0,01	2,38

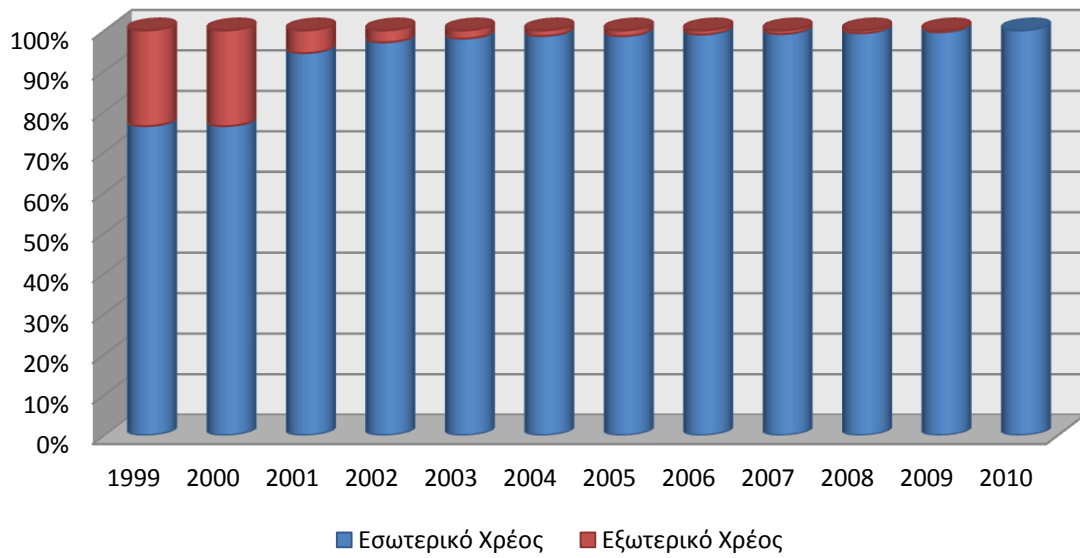
$$^1 \text{ Ασυμμετρία (SKEW) } = \frac{n(n+1)}{(n-1)(n-2)} \sum \left(\frac{xi-\bar{x}}{s} \right)^3$$

$$^2 \text{ Κύρτωση (KURT) } = \frac{n(n+1)}{(n-1)(n-2)(n-3)} \sum \left(\frac{xi-\bar{x}}{s} \right)^4$$

Διάγραμμα 5.1 Ενοποιημένο χρέος γενικής κυβέρνησης

Διάγραμμα 5.2 Επί τοις % Σύγκριση εσωτερικού με εξωτερικού χρέους

5.4 ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

**Πίνακας 5.3 Έλλειμμα γενικής και κεντρικής κυβέρνησης
(ως ποσοστό του ΑΕΠ)**

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης	-1,77	-4,10	-4,90	-4,70	-5,60	-7,50	-5,20	-5,70	-6,40	-9,40	-15,40	-9,50	-9,20
Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης (δημοσιονομικά στοιχεία)	-2,46	-4,30	-4,00	-3,40	-5,70	-6,90	-5,80	-3,90	-4,40	-5,90	-13,10	-8,40	-8,90
Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης (ταμειακά στοιχεία)	-3,71	-5,80	-5,90	-4,50	-6,10	-8,40	-7,40	-5,40	-5,50	-7,30	-13,90	-10,20	-11,60
ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)	109.391	136.281	146.428	156.615	172.431	185.266	193.050	208.893	222.771	232.920	231.642	227.318	

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

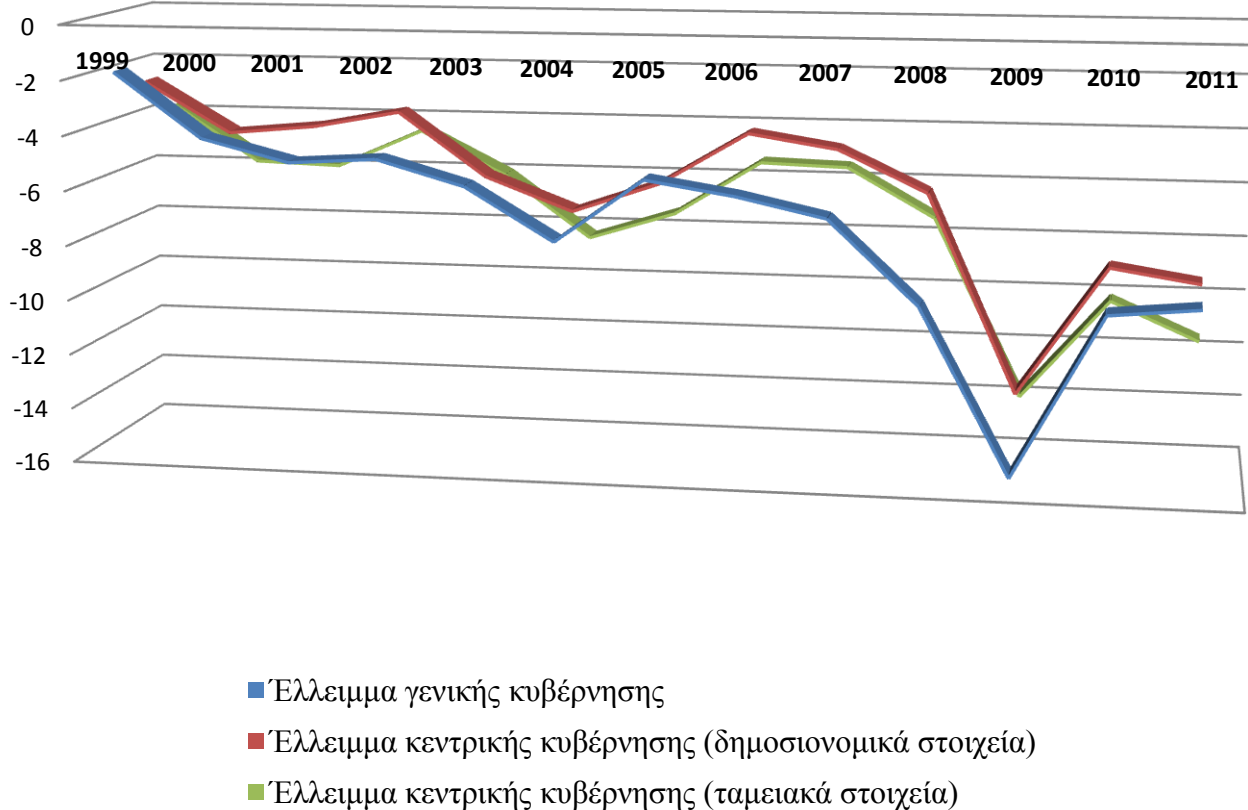
Σημείωση : Τα δεδομένα του ΑΕΠ και των συνιστωσών του για την περίοδο 2005 – 2010 έχουν αναθεωρηθεί με έτος βάσης το 2005. Οι εργασίες αναθεώρησης των δεδομένων για την περίοδο 2000 – 2004 δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί (εκτός της εφαρμογής της νέας ταξινόμησης NACE Αναθ.2) και ως εκ τούτου υπάρχει διακοπή της χρονοσειράς μεταξύ των μη αναθεωρημένων δεδομένων της περιόδου 2000 – 2004 και των αναθεωρημένων της περιόδου 2005 – 2010

ΑΕΠ : ποσά σε εκατομμύρια ευρώ

Στον παρόν πίνακα απεικονίζεται το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι τρεις επιμέρους κατηγορίες του ελλείμματος θα μας βοηθήσουν στην πιο εύκολη ανάλυση και κατανόηση του ελλείμματος. Αρχίζοντας από το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης παρατηρούμε ότι έχει μεγάλο εύρος τιμών. Την μεγαλύτερη τιμή την εντοπίζουμε το 2009 όπου το έλλειμμα είναι 15,4% ενώ η μικρότερη είναι 1,77% το 1999.

Όσον αφορά την δεύτερη διάκριση του ελλείμματος που είναι το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης, έχει ένα διαχωρισμό ως προς τα στοιχεία που είναι τα δημοσιονομικά και τα ταμειακά. Η πρώτη διάκριση βλέπουμε ότι παίρνει μεγαλύτερες τιμές και έχει και μεγαλύτερο εύρος τιμών. Ο συντελεστής μεταβλητικότητας (CV) παίρνει μικρές τιμές και στις δυο κατηγορίες και γι αυτό το λόγο μπορούμε να μιλάμε για ομοιογενή στοιχεία. Τα δημοσιονομικά στοιχεία παίρνουν τις ίδιες χρονολογίες ακραίες τιμές με τα ταμειακά.

**Διάγραμμα 5.3 Έλλειμμα γενικής και κεντρικής κυβέρνησης
(ως ποσοστό του ΑΕΠ)**

Στατιστικά μέτρα συμπίκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.3

	Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης	Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης (δημοσιονομικά στοιχεία)	Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης (ταμειακά στοιχεία)
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	-6,87	-5,93	-7,36
Εύρος R	-13,63	-10,64	-6,49
Τυπική απόκλιση s	3,28	2,75	2,84
Διακύμανση s^2	10,78	7,59	8,07
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	-0,48	-0,46	-0,39
Ασυμμετρία S_k	-1,20	-1,37	-1,08
Κύρτωση α	2,33	2,16	0,59

5.5 ΚΑΘΑΡΕΣ ΔΑΝΕΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΕ ΤΑΜΕΙΑΚΗ ΒΑΣΗ

Πίνακας 5.4 Καθαρές δανειακές ανάγκες της κεντρικής κυβέρνησης

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Κρατικός προϋπολογισμός	5.835	6.844	7.909	6.674	10.833	15.377	14.793	11.500	12.432	17.361	32.622	23.396	23.144
- Τακτικός προϋπολογισμός	1.907	1.888	3.125	2.128	4.106	8.841	10.033	7.020	8.512	12.585	25.318	18.333	20.082
- Προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων	3.929	4.956	4.784	4.546	6.727	6.536	4.760	4.480	3.920	4.776	7.304	5.063	3.062
2. ΕΛΕΓΓΕΠ-ΟΠΕΚΕΠΕ ³	208	247	-97	428	-307	228	369	-1.033	1.160	-254	-1.778	2.382	-30
Σύνολο	6.043	7.090	7.812	7.102	10.526	15.605	14.424	10.467	13.592	17.107	30.844	25.778	23.114
% του ΑΕΠ	5,40	5,80	6,00	4,90	6,80	8,40	7,30	5,00	6,00	7,20	13,30	11,30	10,60

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

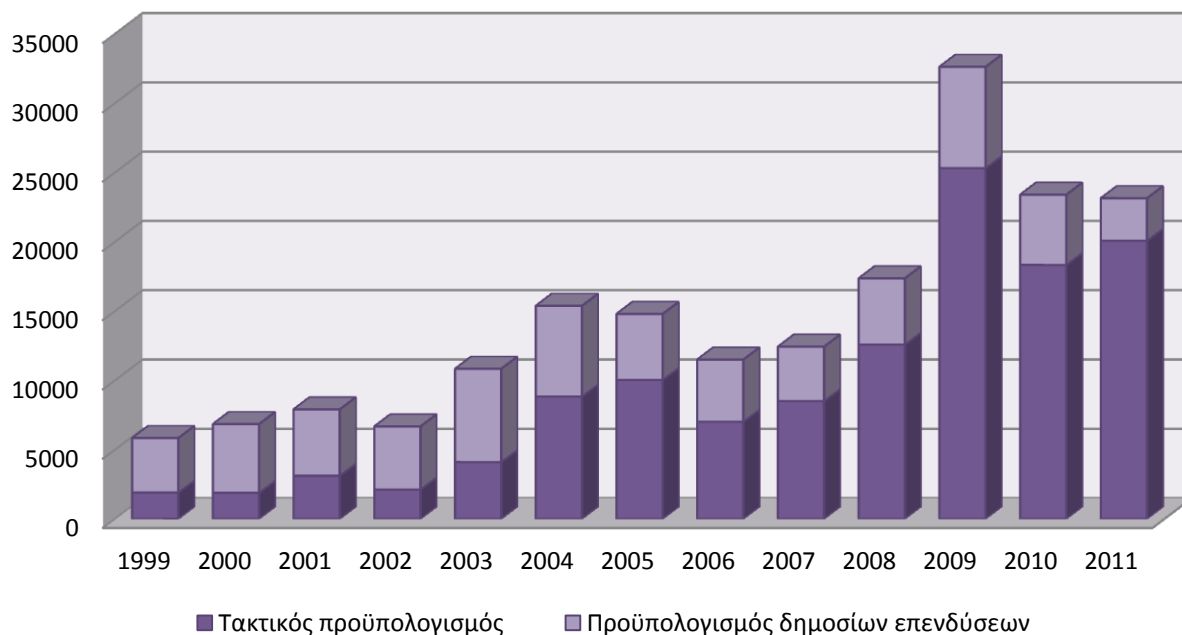
Ποσά σε εκατ. ευρώ

³ Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Αντικατέστησε τη ΔΙΔΑΓΕΠ από 3/9/2001.

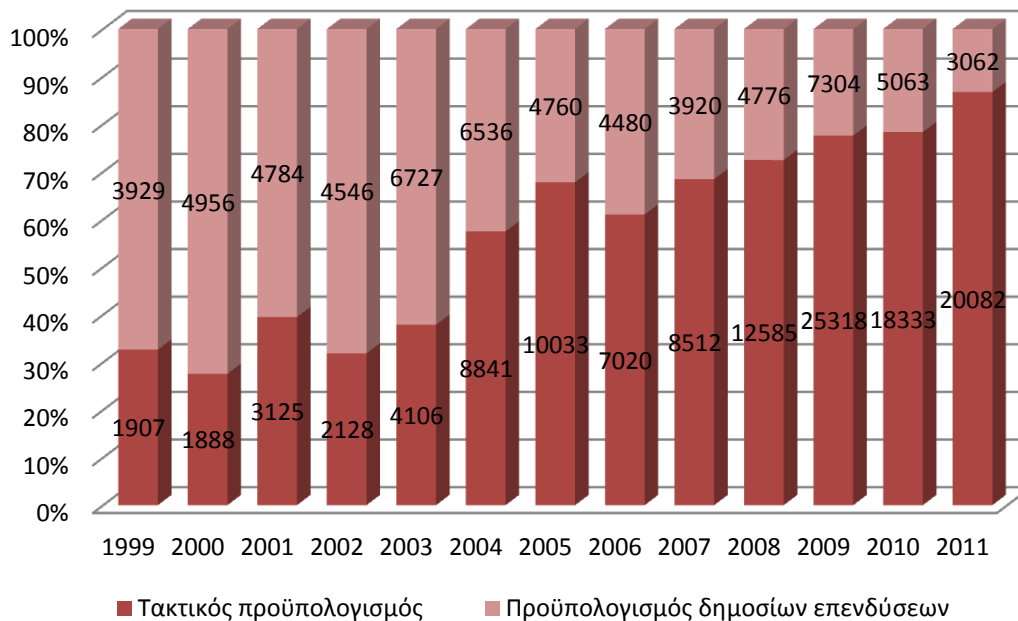

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται οι δανειακές ανάγκες της κεντρικής κυβέρνησης που αφορούν τον κρατικό προϋπολογισμό και τον λογαριασμό του ΟΠΕΚΕΠΕ. Μια βασική παρατήρηση που μπορούμε να κάνουμε είναι ότι όλα τα έτη οι δανειακές ανάγκες του κρατικού προϋπολογισμού είναι μεγαλύτερες από του λογαριασμού του ΟΠΕΚΕΠΕ. Στο σύνολο των καθαρών δανειακών αναγκών την περίοδο 1999-2011 παρατηρούμε μια σταθερή ανοδική τάση με εξαίρεση την διάρκεια μερικών ετών που υπήρξε μια μείωση. Με την ανάλυση του πίνακα ανά έτος βλέπουμε ότι στον κρατικό προϋπολογισμό μέχρι το 2003 οι δανειακές ανάγκες οφειλόντουσαν κυρίως στον προϋπολογισμό των δημοσίων επενδύσεων, όμως από το 2004 και μετά οι ανάγκες του τακτικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά πολύ, είχε σαν αποτέλεσμα να επηρεάζει περισσότερο τον κρατικό προϋπολογισμό από τις δημόσιες επενδύσεις. Επίσης, ο κρατικός προϋπολογισμός παρατηρούμε ότι κατά την διάρκεια των ετών έχει αρκετές αυξομειώσεις με την μέγιστη τιμή του να σημειώνεται το 2009 στο ύψος των 32.622 εκατ. ευρώ. Στο λογαριασμό του ΟΠΕΚΕΠΕ πρέπει να επισημάνουμε ότι τα αρνητικά ποσά που εμφανίζονται στον πίνακα αφορούν τα χρήματα που δεν διανεμήθηκαν από τον οργανισμό και έμειναν στο λογαριασμό και ότι κάθε χρονιά οι ανάγκες ήταν διαφορετικές με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές αυξήσεις και μειώσεις. Τέλος, οι δανειακές ανάγκες ως ποσοστό του ΑΕΠ ακολουθούν την ίδια πορεία όπως και στις δυο πρώτες κατηγορίες, δηλαδή πολλές αυξομειώσεις κατά την διάρκεια των ετών με την μέγιστη του τιμή να πραγματοποιείται το 2009.

Διάγραμμα 5.4 Εξέλιξη δομής κρατικού προϋπολογισμού

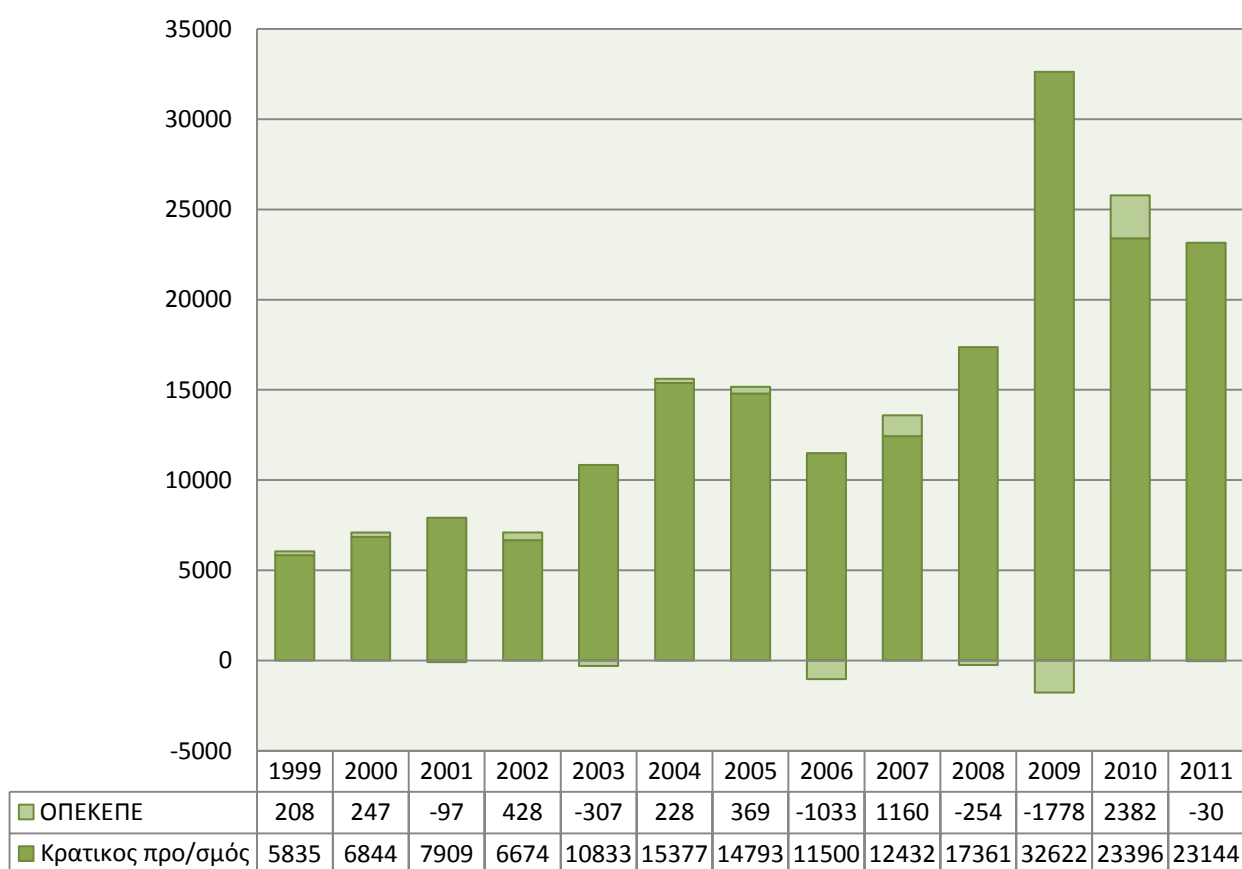
Διάγραμμα 5.5 Εξέλιξη δομής κρατικού προϋπολογισμού %

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.4

	Κρατικός Προϋπολογισμός	ΕΛΕΓΕΠ - ΟΠΕΚΕΠΕ
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	14.516,92	117,15
Εύρος R	26.787,00	23.430,00
Τυπική απόκλιση s	7.627,93	949,26
Διακύμανση s^2	58.185.280,22	901.088,28
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	0,53	8,10
Ασυμμετρία S_k	1,05	0,44
Κύρτωση α	0,74	2,18

Διάγραμμα 5.6 Εξελίξη τάσης και δομής κρατικού προϋπολογισμού (εκατ. ευρώ)

5.6 ΠΗΓΕΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Πίνακας 5.5 Πηγές κάλυψης δανειακών αναγκών κεντρικής κυβέρνησης

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Έντοκα γραμμάτια και ομολογιακοί τίτλοι Ελληνικού Δημοσίου ³	-1.220,10	-1.291,90	-531,00	11.929,00	13.378,00	16.829,00	15.325,00	11.342,00	15.310,00	17.283,00	39.953,00	1.155,00	-19.763,00
Μεταβολή λογαριασμών κεντρικής κυβέρνησης στο πιστωτικό σύστημα ⁴	193,80	351,60	-1.183,00	90,00	-871,00	-901,00	-1.224,00	-1.145,00	418,00	-3.850,00	-6.390,00	-5.766,00	3.056,00
Εξωτερικός δανεισμός	2.732,90	2.904,40	7.331,00	-4.917,00	-1.981,00	-323,00	323,00	270,00	-2.136,00	3.674,00	-2.719,00	-1.314,00	39.821,00
Σύνολο	1.706,60	2.036,10	5.614,00	7.102,00	10.526,00	15.605,00	14.424,00	10.476,00	13.592,00	17.107,00	30.844,00	25.778,00	23.114,00

Πηγή : Eurostat

Ποσά σε εκατ. ευρώ

³ Περιλαμβάνονται τα έντοκα γραμμάτια και τα ομόλογα του Δημοσίου που έχουν εκδοθεί στο εσωτερικό, καθώς και τα προμήτοχα.⁴ Περιλαμβάνονται οι μεταβολές των λογαριασμών της κεντρικής κυβέρνησης στην Τράπεζα Ελλάδος και τα πιστωτικά έγγραφα, καθώς και η μεταβολή του λογαριασμού του ΟΠΕΚΕΠΕ.

Ο παραπάνω πίνακας μας επιμερίζει τις πηγές κάλυψης δανειακών αναγκών της κεντρικής κυβέρνησης σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη είναι τα έντοκα γραμμάτια και τα ομόλογα του δημοσίου. Ξεκινά με αρνητικό ποσό το 1999 και έχει αύξοντα ρυθμό ανάπτυξης με εξαίρεση το 2011. Παίρνει για πρώτη φορά θετικές τιμές το 2002 και παρατηρούμε ότι οι τιμές των γραμμάτων που έχουν εκδοθεί έχουν αρκετά μεγάλες διαφορές.

Στην δεύτερη διάκριση έχουμε τις μεταβολές των λογαριασμών της κεντρικής κυβέρνησης. Παρατηρούμε την μεγαλύτερη τιμή το 2011 και είναι 3.056 εκ. ευρώ ενώ η μικρότερη είναι το 2009. Βλέπουμε λοιπόν ότι σε ένα διάστημα 2 ετών ότι η μεταβολή είναι πολύ μεγάλη. Τα προηγούμενα έτη έχουμε εναλλαγές τόσο στο πρόσημο όσο και στο μέγεθος των μεταβολών.

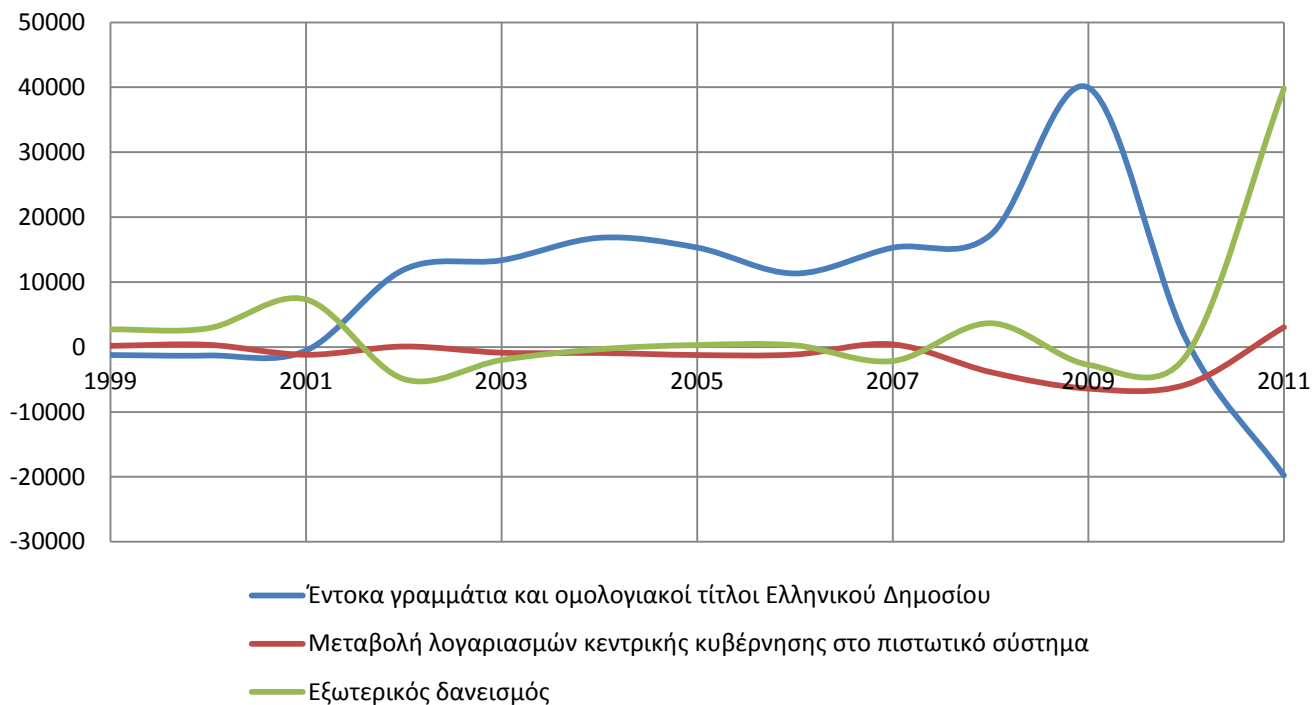
Ο εξωτερικός δανεισμός αποτελεί την τελευταία διάκριση του πίνακα μας. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 2011 η Ελλάδα δανείστηκε 39.821 εκ. ευρώ, ποσό υπερβολικά μεγάλο και αυτό συνέβη διότι τα γραμμάτια και τα ομόλογα που είχαν εκδοθεί την αντίστοιχη περίοδο ήταν -19.763 εκ. ευρώ. Τα προηγούμενα έτη ο δανεισμός ήταν αρκετά μικρότερος και ειδικά την περίοδο 2005-2006.

Για την περίοδο 1999-2011 μπορούμε συμπεράνουμε ότι οι πηγές κάλυψης δανειακών αναγκών της κεντρικής κυβέρνησης εναλλάσσονται.

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.5

	Έντοκα γραμμάτια και ομολογιακοί τίτλοι Ελληνικού Δημοσίου	Μεταβολή λογαριασμών κεντρικής κυβέρνησης στο πιστωτικό σύστημα	Εξωτερικός δανεισμός
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	9.207,54	-1.324,66	3.358,95
Εύρος R	59.716,00	-9.446,00	-42.540,00
Τυπική απόκλιση s	13.560,55	2.504,64	10.969,36
Διακύμανση s^2	183.888.462,99	6.273.243,27	120.326.943,87
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	1,47	-1,89	3,27
Ασυμμετρία S_k	0,09	-0,74	3,12
Κύρτωση a	1,79	0,50	10,49

Διάγραμμα 5.7 Πηγές κάλυψης δανειακών αναγκών κεντρικής κυβέρνησης (εκατ. ευρώ)

5.7 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΕΠ

Πίνακας 5.6 Χρέος της κεντρικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ³

ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Λόγος χρέους κεντρικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	103,40	103,70	101,70	97,40	98,90	109,00	106,10	105,10	110,30	126,80	143,50
Μεταβολές λόγου χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	-8,90	0,30	-2,10	-4,20	1,40	10,20	-2,90	-1,00	5,30	16,50	16,70
-Επίδραση του πρωτογενούς πλεονάσματος	-3,60	-2,00	-0,70	0,70	2,60	0,70	1,40	1,90	4,50	10,10	3,80
-Επίδραση από τη μεταβολή των επιτοκίων	-12,50	-1,00	-1,20	-4,40	-1,80	-0,40	-4,20	-2,90	0,50	6,20	8,40
-Προσαρμογή ελλείμματος - χρέους	7,30	3,20	-0,10	-0,50	0,70	9,80	-0,20	0,00	0,20	0,20	4,50

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Ως ποσοστό του ΑΕΠ

Μια γενική παρατήρηση που έχουμε να κάνουμε στον πίνακα αυτόν είναι ότι ο λόγος του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μέχρι το 2008 κυμαινόταν στα ποσοστά 97,40% - 110,30%, ενώ τις δυο επόμενες χρονιές αυξήθηκε σημαντικά

³ Η μαθητική σχέση που χρησιμοποιείται για την ανάλυση των μεταβολών του λόγου του δημόσιου χρέους είναι η εξής:

$$\left\{ \frac{D_t}{Y_t} - \frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} \right\} = \frac{PB_t}{Y_t} + \left\{ \frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} * \frac{i_t - g_t}{1 + g} \right\} + \frac{SF_t}{Y_t} \quad \text{Όπου :}$$

D_t = χρέος γενικής κυβέρνησης

PB_t = πρωτογενές αποτέλεσμα (έλλειμμα ή πλεόνασμα)

Y_t = ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές

g_t = ονομαστικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ

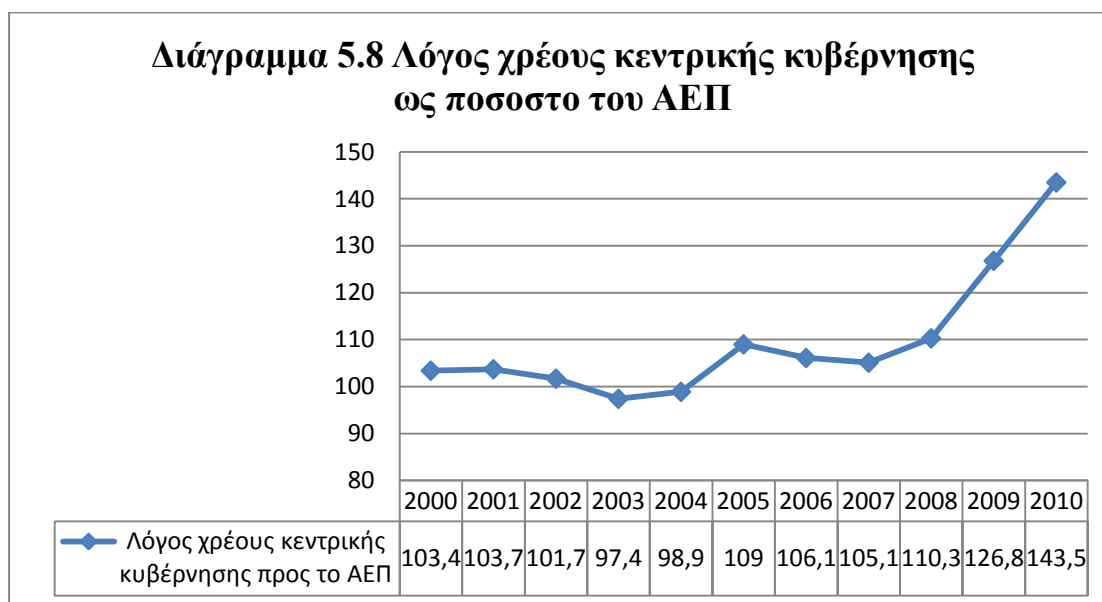
i_t = μέσο ονομαστικό επιτόκιο δανεισμού του Δημοσίου

SF_t = προσαρμογή ελλείμματος - χρέους

³ Η προσαρμογή ελλείμματος - χρέους είναι το τμήμα εκείνο της ετήσιας μεταβολής του δημόσιου χρέους το οποίο δεν οφείλεται ούτε στο πρωτογενές αποτέλεσμα (του ίδιου έτους) ούτε στη συνδυασμένη επίδραση των επιτοκίων και του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, αλλά οφείλεται σε άλλους παράγοντες (π.χ. ανάληψη χρέους κ.λ.π.)

φτάνοντας το 2010 στο 143,5%. Οι μεταβολές στα περισσότερα έτη οφείλονται κυρίως στη μεταβολή των επιτοκίων, που εξαιρώντας τα δυο τελευταία έτη σύμβαλε στην μείωση του λόγου του χρέους. Στις άλλες δυο περιπτώσεις η επίδραση τους ήταν μικρότερη, επηρεάζοντας όμως τον λόγο του χρέους στην πλειοψηφία των ετών αυξητικά.

Διάγραμμα 5.8 Λόγος χρέους κεντρικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ

5.8 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Πίνακας 5.7 Σύγκριση δημόσιου χρέους και ελλείμματος Ευρωζώνης

ΧΩΡΑ	1999		2000		2001		2002		2003	
	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
<i>Αυστρία</i>	-4,80	133,10	-3,80	138,00	-0,40	143,10	-2,00	146,00	-3,70	146,90
<i>Βέλγιο</i>	-1,60	271,00	-0,20	272,20	0,90	276,60	-0,40	277,70	-0,50	271,60
<i>Κύπρος</i>	-0,40	5,40	-0,20	5,90	-0,20	6,60	-0,50	7,30	-0,80	8,10
<i>Εσθονία</i>	-0,20	0,30	0,00	0,30	0,00	0,30	0,00	0,40	0,10	0,50
<i>Φινλανδία</i>	1,90	55,90	9,00	57,90	6,90	59,10	5,70	59,60	3,30	64,80
<i>Γαλλία</i>	-24,70	804,50	-21,90	826,40	-24,70	851,60	-50,70	910,90	-65,00	1.003,40
<i>Γερμανία</i>	-32,20	1.225,30	23,30	1.232,30	-64,60	1.243,10	-82,00	1.295,30	-89,10	1.384,00
<i>Ελλάδα</i>	-4,10	122,30	-5,20	141,00	-6,50	151,90	-7,60	159,20	-9,90	168,00
<i>Ιρλανδία</i>	2,40	43,90	5,00	39,70	1,10	41,60	-0,40	41,90	0,60	43,30
<i>Ιταλία</i>	-22,50	1.281,50	-10,90	1.300,30	-40,00	1.358,40	-41,20	1.368,90	-48,90	1.394,30
<i>Λουξεμβούργο</i>	0,70	1,30	1,30	1,40	1,40	1,40	0,50	1,50	0,10	1,60
<i>Μάλτα</i>	-0,30	2,10	-0,30	2,30	-0,30	2,70	-0,30	2,60	-0,40	3,00
<i>Ολλανδία</i>	1,60	236,10	8,20	224,80	-1,10	227,10	-9,80	235,10	-15,00	248,00
<i>Πορτογαλία</i>	-3,20	58,70	-3,70	61,60	-5,80	68,70	-4,10	75,50	-4,40	79,90
<i>Σλοβακία</i>	-1,40	9,60	-2,70	10,80	-1,50	11,70	-2,10	11,60	-0,80	12,60
<i>Σλοβενία</i>	-0,60	4,90	-0,80	5,50	-0,90	6,00	-0,60	6,70	-0,70	6,90
<i>Ισπανία</i>	-7,20	361,60	-6,00	373,50	-3,70	377,80	-1,70	383,20	-2,90	381,60

ΧΩΡΑ	2004		2005		2006		2007	
	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
<u>Αυστρία</u>	-10,70	151,90	-4,40	157,40	-4,30	161,40	-2,70	165,00
<u>Βέλγιο</u>	-1,20	273,90	-8,50	279,00	0,20	280,40	-1,10	282,10
<u>Κύπρος</u>	-0,50	9,00	-0,30	9,50	-0,20	9,40	0,60	9,30
<u>Εσθονία</u>	0,20	0,50	0,20	0,50	0,30	0,60	0,40	0,60
<u>Φινλανδία</u>	3,20	67,60	4,00	65,70	6,50	65,70	9,30	63,20
<u>Γαλλία</u>	-59,90	1.076,90	-51,00	1.145,40	-42,70	1.149,90	-51,90	1.211,60
<u>Γερμανία</u>	-82,60	1.455,00	-74,10	1.526,30	-38,20	1.574,70	5,50	1.582,50
<u>Ελλάδα</u>	-13,70	183,20	-10,90	195,40	-12,60	224,20	-15,20	239,30
<u>Ιρλανδία</u>	2,10	44,30	2,70	44,40	5,20	44,00	0,10	47,30
<u>Ιταλία</u>	-49,90	1.445,80	-64,50	1.514,40	-50,90	1.584,10	-24,70	1.602,10
<u>Λουξεμβούργο</u>	-0,30	1,70	0,00	1,80	0,50	2,30	1,40	2,50
<u>Μάλτα</u>	-0,20	3,20	-0,10	3,40	-0,10	3,30	-0,10	3,40
<u>Ολλανδία</u>	-8,70	257,60	-1,40	266,10	2,80	255,90	0,90	259,00
<u>Πορτογαλία</u>	-5,10	85,80	-9,00	96,50	-6,50	102,40	-5,40	115,60
<u>Σλοβακία</u>	-0,80	14,60	-1,10	13,40	-1,40	14,70	-1,00	16,30
<u>Σλοβενία</u>	-0,60	7,40	-0,40	7,70	-0,40	8,20	0,00	8,00
<u>Ισπανία</u>	-1,10	388,70	11,50	391,10	23,30	389,50	20,20	381,40

ΧΩΡΑ	2008		2009		2010		2011	
	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
Αυστρία	-2,80	180,50	-11,40	191,10	-12,50	205,60	-10,30	217,20
Βέλγιο	-4,50	309,20	-19,90	326,30	-14,80	340,70	-13,60	360,00
Κύπρος	0,20	8,40	-1,00	9,90	-0,90	10,70	-1,20	11,70
Εσθονία	-0,50	0,70	-0,30	1,00	0,00	1,00	0,10	0,00
Φινλανδία	7,70	63,00	-4,90	75,00	-5,00	87,00	-2,30	0,90
Γαλλία	-64,60	1.318,60	-143,10	1.492,70	-136,90	1.591,20	-116,30	1.697,10
Γερμανία	-1,40	1.649,00	-76,10	1.767,70	-106,00	2.061,80	-34,40	2.098,60
Ελλάδα	-23,10	263,10	-36,60	299,50	-24,50	329,40	-19,40	354,70
Ιρλανδία	-13,20	79,80	-22,80	104,70	-48,80	148,00	-16,10	168,80
Ιταλία	-42,10	1.666,60	-81,80	1.763,60	-70,20	1.842,80	-61,00	1.910,90
Λουξεμβούργο	1,20	5,40	-0,30	5,50	-0,40	7,70	-0,20	8,20
Μάλτα	-0,30	3,60	-0,20	4,00	-0,20	4,30	-0,20	4,50
Ολλανδία	2,90	347,50	-31,70	347,10	-29,40	369,90	-26,20	390,30
Πορτογαλία	-6,40	123,10	-17,10	139,90	-16,90	161,30	-10,00	174,50
Σλοβακία	-1,30	18,60	-5,00	22,30	-5,10	27,00	-4,10	31,10
Σλοβενία	-0,70	8,20	-2,10	12,50	-2,10	13,70	-2,10	16,30
Ισπανία	-48,90	435,80	-117,10	563,90	-98,20	641,80	-71,40	748,00

Πηγή: Eurostat

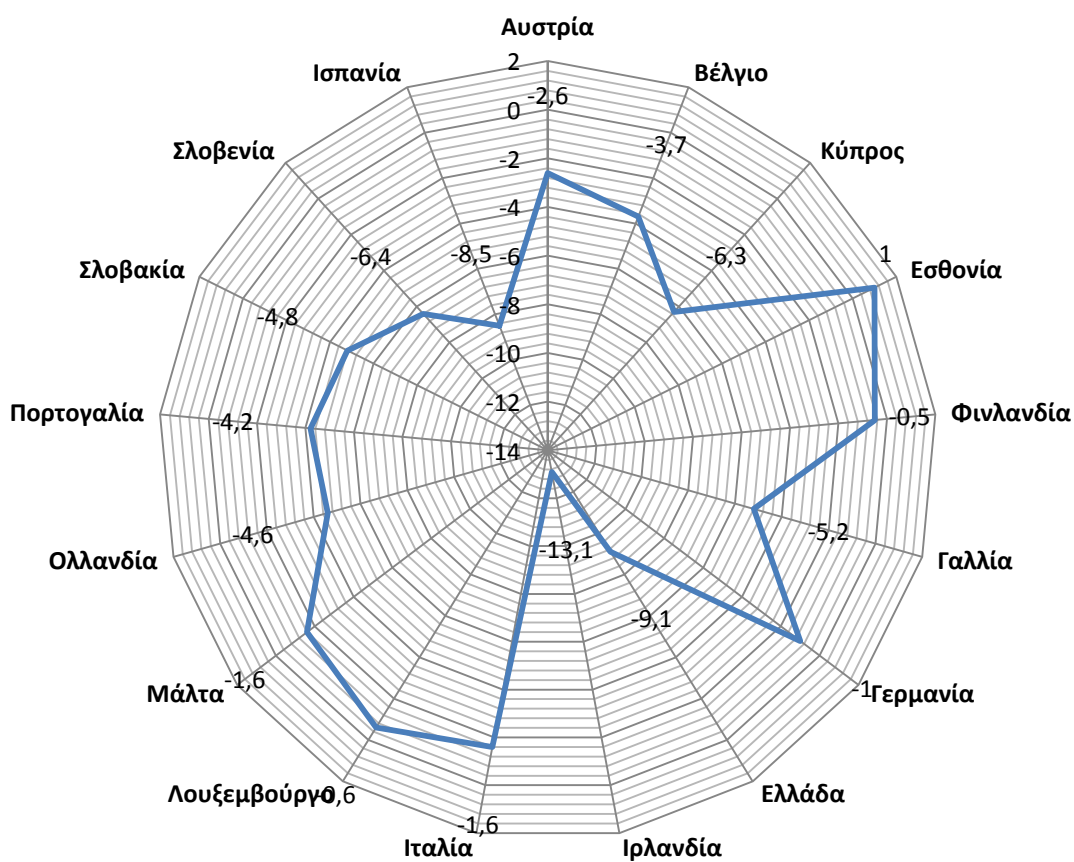
Ποσά σε εκατ. ευρώ

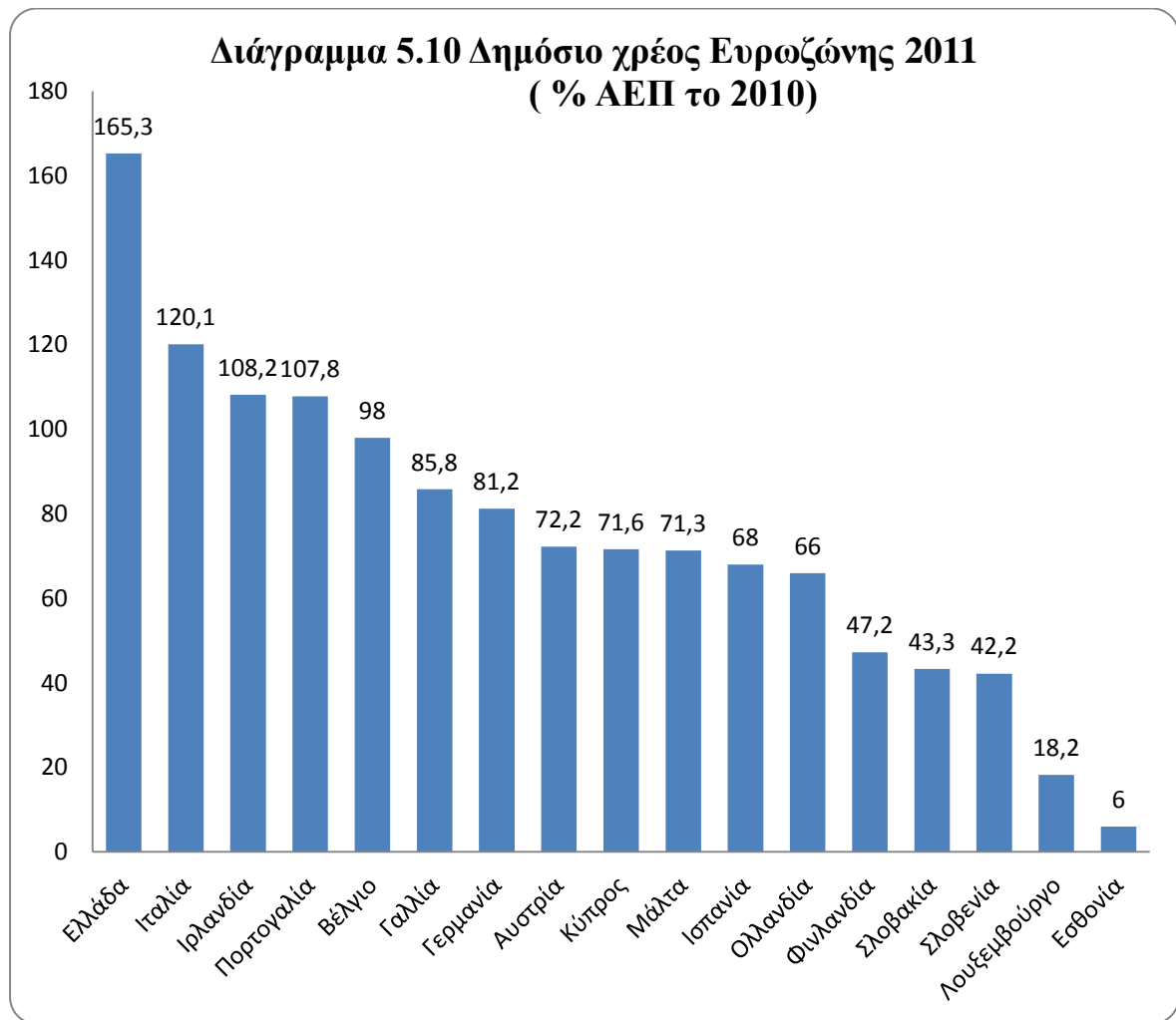
Στον παρών πίνακα παρατίθενται στατιστικά στοιχεία για το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα των χωρών της Ευρωζώνης για τα τελευταία 13 χρόνια. Αναλύοντας τον πίνακα παρατηρούμε ότι την πρώτη οχταετία οι δυο χώρες που σημειώνουν τις υψηλότερες τιμές στο χρέος και στο έλλειμμα είναι η Γερμανία και η Ιταλία με την Γαλλία να είναι σχετικά κοντά σε αυτά τα ποσά. Όμως μετά το 2007 η Γαλλία ξεπερνά τις υπόλοιπες χώρες στο έλλειμμα και να φτάνει περίπου στο ύψος του χρέους των άλλων δυο χωρών. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Φιλανδία μέχρι το 2008 σημειώνει μόνο πλεόνασμα, όπως συμβαίνει και με το Λουξεμβούργο που έχει στην πλειοψηφία τον ετών πλεόνασμα. Οι χώρες που φαίνεται να τα έχουν πάει καλύτερα διαχρονικά και στα δυο στατιστικά δεδομένα είναι η Κύπρος, η Εσθονία, το Λουξεμβούργο και η Μάλτα. Τα χειρότερα αποτελέσματα τα συναντάμε το 2009 όσον αφορά το έλλειμμα που είναι στα -143,1 εκατ. ευρώ στην Γαλλία, ενώ στο χρέος το 2011 στα 2.098,6 εκατ. ευρώ στην Γερμανία. Κλείνοντας, πρέπει να αναφέρουμε ότι η Ελλάδα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης αν βάλουμε μια κλίμακα μπορούμε να πούμε ότι κινείται περίπου στη μέση της κλίμακας.

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.7

	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	-13,71	348,55
Εύρος R	166,40	2.098,10
Τυπική απόκλιση s	27,38	527,52
Διακύμανση s^2	749,59	278.282,07
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	-2,00	1,51
Ασυμμετρία S_k	-4,37	-0,29
Κύρτωση α	5,80	1,71

**Διάγραμμα 5.9 Δημοσιονομικό έλλειμμα Ευρωζώνης 2011
(% ΑΕΠ το 2010)**

5.9 ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 5.8 Σύγκριση ελλείμματος και χρέους ΕΕ-27, Ευρωζώνης και Ελλάδας

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΕΕ-27	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-89,80	49,90	-145,20	-260,10	-321,70	-305,90	-275,30	-176,70	-112,40	-302,50	-810,40	-593,50
	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	5.645,30	5.696,70	5.848,70	6.005,90	6.256,80	6.607,40	6.951,20	7.199,70	7.315,30	7.791,20	8.780,30	9.837,60
	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ	65,80	61,90	61,00	60,40	61,90	62,30	62,90	61,60	59,00	62,50	74,70	80,30
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-99,70	-8,90	-139,60	-197,20	-238,00	-229,80	-207,50	-118,70	-63,70	-197,90	-571,50	-572,00
	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	4.617,80	4.693,60	4827,70	4983,40	5.218,50	5.467,00	5.717,90	5.870,80	5.989,20	6.481,30	7.126,80	7.843,60
	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ	71,70	69,20	68,20	68,00	69,20	69,60	70,20	68,50	66,30	70,10	79,80	85,60
ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-4,10	-5,20	-6,50	-7,60	-9,90	-13,70	-10,90	-12,60	-15,20	-23,10	-36,60	-24,50
	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	122,30	141,00	151,90	159,20	168,00	183,20	195,40	224,20	239,30	263,10	299,50	329,40
	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ	94,90	104,40	104,70	102,60	98,30	99,80	101,20	107,30	107,40	113,00	129,30	144,90

Πηγή : ΑΜΕΣΟ, Ποσά σε εκατ. ευρώ

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται το ακαθάριστο δημόσιο χρέος και το έλλειμμα της ΕΕ-27 και της Ευρωζώνης. Αναλυτικότερα :

Ως προς το έλλειμμα παρατηρούμε ότι έχει διακυμάνσεις τόσο στην ΕΕ-27 όσο και στην Ευρωζώνη. Μοναδικό πλεόνασμα για την ΕΕ-27 παρατηρούμε το 2000 και είναι 49,9 εκατ. ευρώ. Το 2009 παρατηρούμε έκρηξη του ελλείμματος τόσο στην ευρωζώνη όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

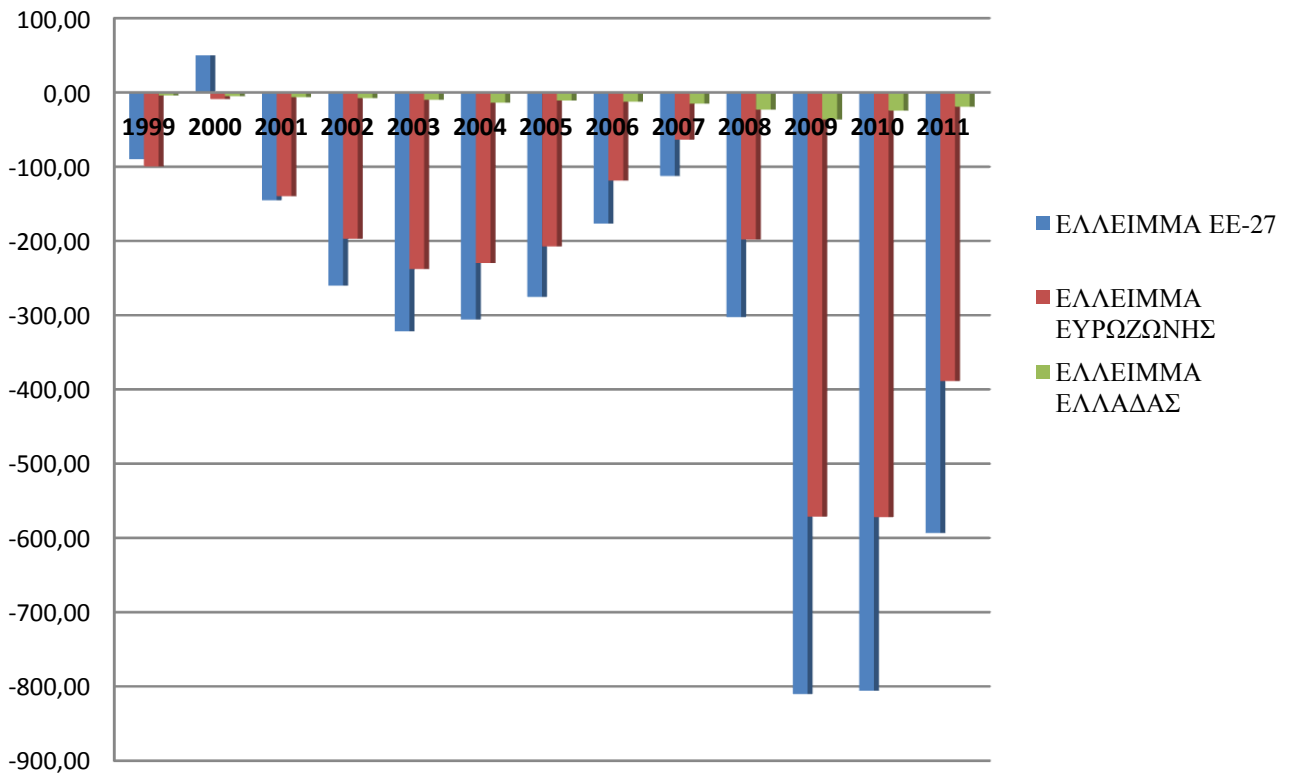
Ως προς το ακαθάριστο δημόσιο χρέος διακρίνουμε ότι έχει αύξοντα ρυθμό ανάπτυξης και στις δυο κατηγορίες μας φτάνοντας το 2011 στα 10.413,10 εκατ. ευρώ στην ΕΕ των 27 και στα 8.286,10 εκατ. ευρώ στην Ευρωζώνη.

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.8

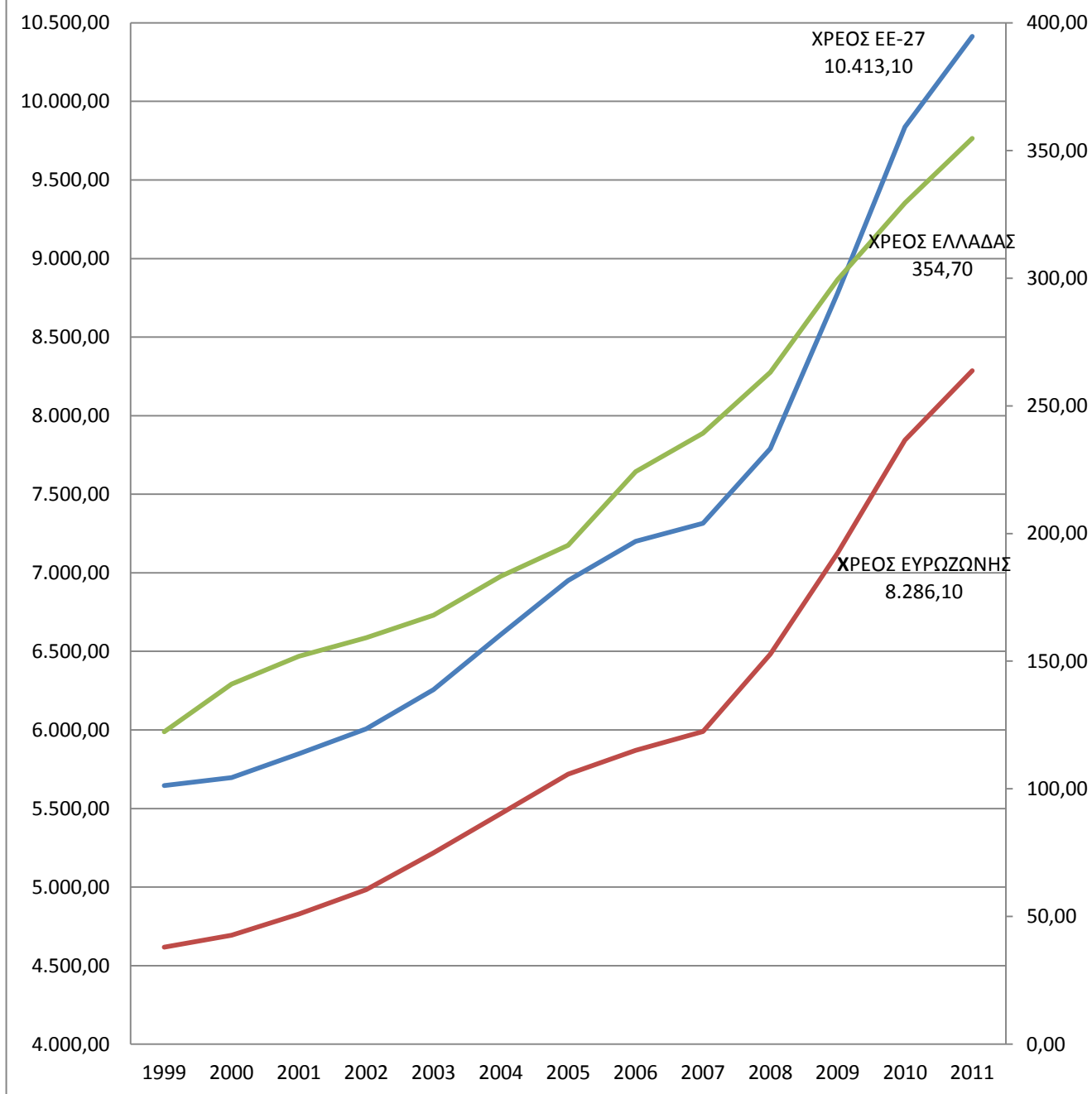
	ΕΕ-27		ΕΥΡΩΖΩΝΗ	
	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ
Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	-324,10	7.257,63	-233,32	5.932,59
Εύρος R	860,30	4.767,80	379,70	3.668,30
Τυπική απόκλιση s	264,18	1.502,04	169,92	1.146,35
Διακύμανση s^2	14.546.235,72	3.175.752.500,02	126.115,08	1.146,35
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	-0,82	0,21	-0,73	0,19
Ασυμμετρία S_k	-0,84	0,98	-1,07	0,87
Κύρτωση α	-0,20	-0,02	0,41	-0,25

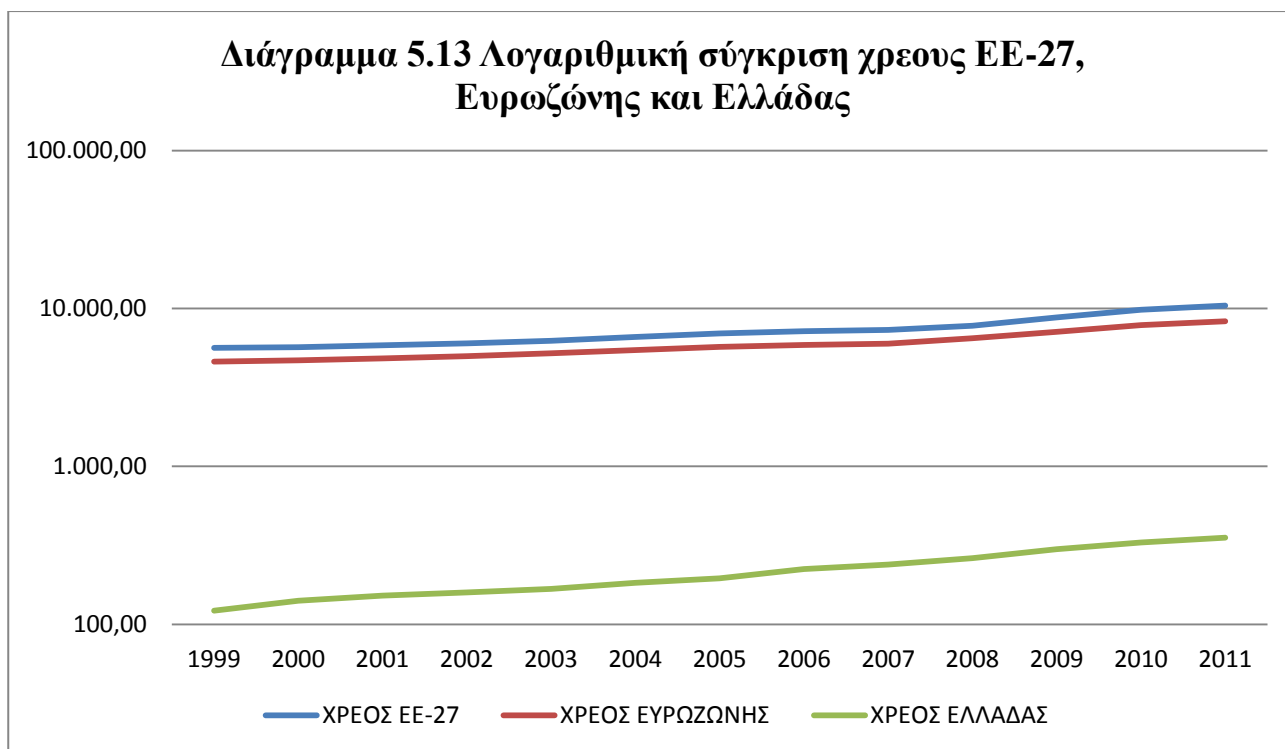

Διάγραμμα 5.11 Σύγκριση ελλείμματος ΕΕ-27, Ευρωζώνης και Ελλάδας

Διάγραμμα 5.12 Σύγκριση χρεους ΕΕ-27, Ευρωζώνης και Ελλάδας

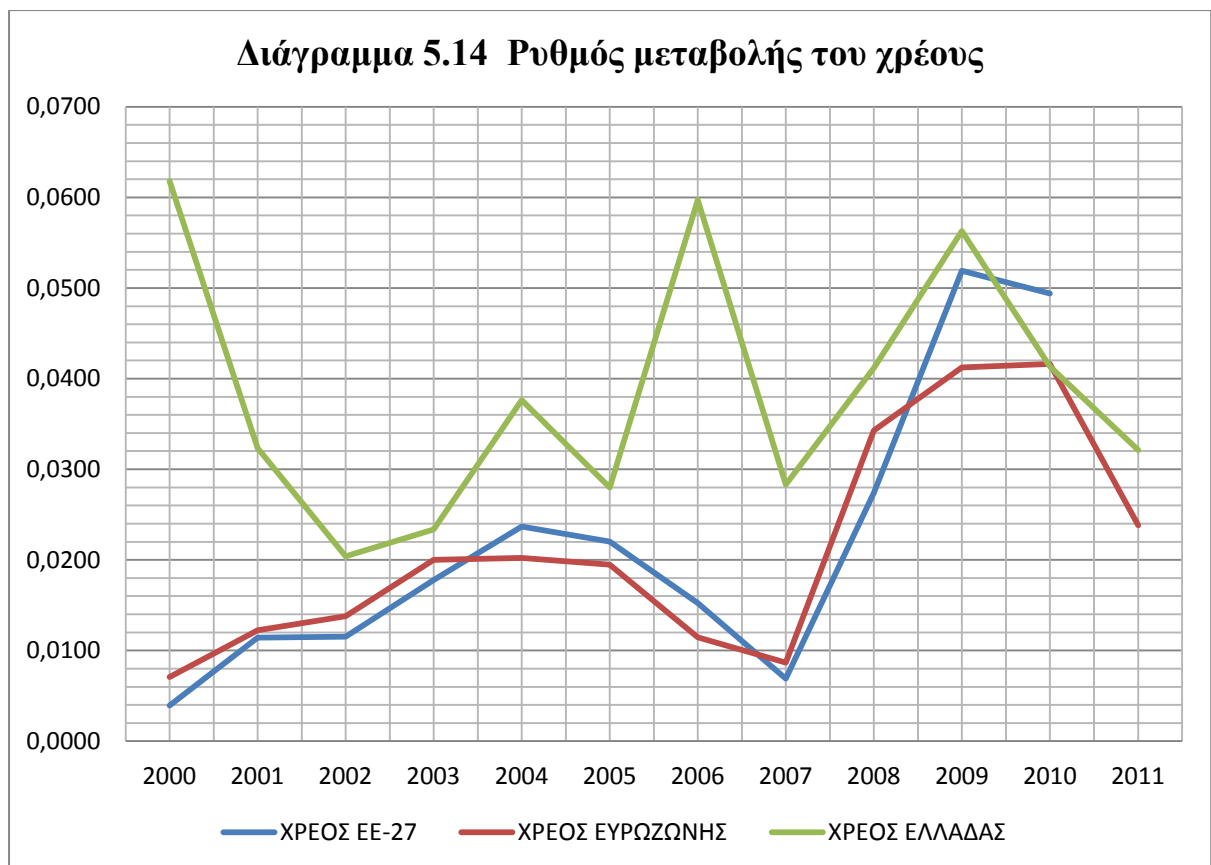

Πίνακας 5.9 Ρυθμός μεταβολής του χρέους

	ΧΡΕΟΣ ΕΕ-27	ΧΡΕΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ	ΧΡΕΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2000	0,0039	0,0071	0,0618
2001	0,0114	0,0122	0,0323
2002	0,0115	0,0138	0,0204
2003	0,0178	0,0200	0,0234
2004	0,0237	0,0202	0,0376
2005	0,0220	0,0195	0,0280
2006	0,0153	0,0115	0,0597
2007	0,0069	0,0087	0,0283
2008	0,0274	0,0343	0,0412
2009	0,0519	0,0412	0,0563
2010	0,0494	0,0416	0,0413
2011	0,0247	0,0238	0,0321

Στατιστικά μέτρα συμπύκνωσης των δεδομένων του πίνακα 5.9

Αριθμητικός Μέσος $\bar{X}$	0,0222	0,0212	0,0385
Τυπική απόκλιση s	0,0151	0,0120	0,0141
Συντελεστής μεταβλητικότητας CV	0,6832	0,5680	0,3648

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παρούσας πτυχιακής ήταν να αποτυπώσει και να σχολιάσει τα δημοσιονομικά στατιστικά στοιχεία της Ελλάδας και της ΕΕ. Η ανάλυση των στατιστικών στοιχείων κατέδειξε ότι υπάρχει κρίση του δημόσιου χρέους στην Ελλάδα και στην ΕΕ.

Από την μελέτη του ρυθμού μεταβολής του δημοσίου χρέους προκύπτει ότι ο ρυθμός μεταβολής του χρέους της Ελλάδας κινείται διαχρονικά σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με την Ευρωζώνη και την ΕΕ-27. Σημείο αναφοράς είναι το έτος 2007, όπου υπάρχει γενική έκρηξη του χρέους.

Η κρίση του χρέους οφείλεται κυρίως στη διαχρονική αύξηση των ελλειμμάτων, που σημαίνει ότι στην πλειοψηφία των χωρών οι δημόσιες δαπάνες υπερτερούν των δημόσιων εσόδων. Όσο άφορα την Ελλάδα, όπου μπορούμε να έχουμε μια πιο εμπειριστατωμένη άποψη, έχει επέλθει στην συγκεκριμένη κατάσταση λόγω της κακής διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία φτάνοντας στο σημείο να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της προς τους δανειστές της.

Το σκεπτικό του πλεονάσματος ότι ισούται με ευημερία και ανάπτυξη είναι λανθασμένο. Αυτό μπορούμε να το παρατηρήσουμε την χρονολογική περίοδο 2000-2004 όπου η Ελλάδα είχε πρωτογενές πλεόνασμα και όμως το χρέος εκτινάχθηκε στα ύψη. Ο λόγος είναι ότι η συνεισφορά του ελλείμματος ή του πρωτογενές αποτελέσματος (είτε είναι έλλειμμα είτε πλεόνασμα) είναι εξαιρετικά μικρή στο χρέος.

Σύμφωνα με τον οικονομολόγο K. Rogoff, ένα χρέος όταν ξεπερνά το 90% του ΑΕΠ είναι μη βιώσιμο. Το χρέος της Ελλάδας το 2011 ανέρχεται στο 163% του ΑΕΠ. Η Ελλάδα δεδομένης της κατάστασης θα ανακάμψει μετά το 2100 όπως προβλέπει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Το ερώτημα που μας απασχολούσε κατά την διάρκεια της εργασίας είναι κατά πόσο το χρέος μπορεί να διατηρηθεί σε φυσιολογικά επίπεδα και να χαρακτηριστεί βιώσιμο. Η απάντηση είναι ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί η κατάσταση, αρκεί να υπάρξει ένα ριζικά διαφορετικό πλέγμα μέτρων τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο σύνολο της ΕΕ.

Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να υπάρξουν άμεσα πρωτοβουλίες σε πολιτικό επίπεδο για την βελτίωση του φορολογικού συστήματος ούτως ώστε να αυξηθούν τα έσοδα από την άμεση φορολογία, καθώς θα κατανέμουν τις δημόσιες δαπάνες αποτελεσματικότερα. Επιπλέον, απαιτείται να δοθεί έμφαση στην έρευνα και στην τεχνολογική ανάπτυξη για να αυξηθούν οι εξαγωγές. Ωστόσο, επειδή είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν τα συγκεκριμένα μέτρα σε καταστάσεις λιτότητας και ύφεσης,

η Ελλάδα πρέπει να προσπαθήσει σε συνεργασία με άλλες χώρες να αλλάξει τις σκληρές πολιτικές της ΕΕ. Με την επίτευξη της χαλάρωσης των δημοσιονομικών μέτρων σε Ελλάδα και Ευρώπη θα βγουν οι χώρες από την ύφεση που βιώνουν, αφού θα χρηματοδοτηθούν περισσότερες επενδύσεις και θα ενισχυθούν τα εισοδήματα για να υπάρξει άνοδος των εξαγωγών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Καραβίτης ,Ν.Η., 2008.** *Δημόσιο Χρέος & Έλλειμμα.* Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
2. **Θαλασσινός ,Ε.Ι. & Σταματόπουλος ,Θ.Β., 1998.** *Διεθνή Οικονομικά.* Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
3. **Λιανός, Θ.Π. & Μπένος, Θ.Ε., 1998.** *Μακροοικονομική Θεωρία & Πολιτική ΣΤ'.* Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
4. **Λιανός, Θ. & Παπαβασιλείου, Α. & Χατζηανδρέου, Α.** *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Μικροοικονομία Μακροοικονομία.* Αθήνα: Εκδόσεις Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.
5. **Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών, 1992.** *Η Νομισματική Ένωση Και Η Σύνοδος Του Maastricht Ανάλυση Και Προτάσεις Για Την Ελλάδα.* Αθήνα: Εκδόσεις ΟΠΑ.
6. **Κατσέλη, Α.Τ. & Μαγουλά, Χ.Μ., 2002.** *Μακροοικονομική Ανάλυση Και Ελληνική Οικονομία.* Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
7. **Κατσέλη, Α.Τ. & Μαγουλά, Χ.Μ., 2001.** *Μακροοικονομική θεωρία και πολιτική.* Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
8. **Σαραντίδης, Σ.Α., 1991.** *Σύγχρονη Μακροοικονομική Ανάλυση.* Πειραιάς: Εκδόσεις Σταμούλης.
9. **Σαραντίδης, Σ.Α., 1973.** *Ανάλυσις εθνικού εισοδήματος και εθνικών λογαριασμών εισαγωγική ανάλυσις.* Πειραιεύς.
10. **Καράγιωργας, Δ.Π., 1981.** *Δημόσια Οικονομική 2: Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί.* Εκδόσεις: Παπαζήση.
11. **Θαλασσινός, Α. Ι. & Σταματόπουλος ,Θ.Β & Χαρίσης Χ.Φ., 1996.** *Επιχειρησιακή στατιστική.* Αθήνα – Πειραιάς: Εκδόσεις Σταμούλης.
12. **Χαλκιάς, Ι., 2010.** *Στατιστική: Μέθοδοι Ανάλυσης για Επιχειρηματικές Αποφάσεις.* 3^η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.

13. **Blanchard, O. & A.Amighini & F.Giavazzi**, 2010. *Macroeconomics: A European Perspective*, Εκδόσεις Pearson

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. EUROSTAT
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ)
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
3. CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>
4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
http://europa.eu/about-eu/countries/index_el.htm
5. WIKIPEDIA
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_public_debt
6. ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ
<http://www.naftemporiki.gr>
7. CAPITAL
<http://www.capital.gr>
8. ΕΞΠΡΕΣ
<http://express.gr/>
9. ΡΕΠΟΡΤΕΡ
<http://www.reporter.gr>
10. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ)
<http://www.bankofgreece.gr>

11. INTERNATIONAL MONENTARY FUND

<http://www.imf.org>

12. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

<http://www.oecd.org>

13. BANK OF INTELNATIONAL SETTLEMENTS

<http://www.bis.org/>

14. EUROPEAN CENTRAL BANK

<http://www.ecb.int>

15. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

<http://www.ecb.int>

16. ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

<http://www.glk.gr>

17. ΔΙΑΔΥΚΤΥΑΚΗ ΠΥΛΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

<http://www.minfin.gr>

18. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

<http://www.kepe.gr>

19. AMECO

http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/ameco/index_en.htm

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Εκθέσεις διοικητή τράπεζας της Ελλάδος
2. Σημειώσεις του καθ. Θ. Β Σταματόπουλου για τα διεθνή οικονομικά
3. Σημειώσεις της καθ. Ε. Γιαννακοπούλου για την Στατιστική